eſt qđ beatificatus ꝑticipiũ eſt. vt beatus a deo đr aliq̇s. Sꝫ btũs q̄ñ idem eſt qđ fœlix nomē eſt. vt btũs petrus. Vñ iſta locutio. Deꝰ eſt beatus ṽa eſt ſi beatus eſt nomē. falſa ṽo ſi btũs eſt ꝑticipiũ Ita illđ nomē calciatus facit ambiguum ſenſum Nã calciatus cũ eſt ꝑticipiũ. eſt is q̄ fuit ab aliq̇ indutus calcijs Sꝫ calciatus nomē q̄ hꝫ iam calcios in pedibꝫ Vñ iſta locutio iſte frater minor eſt calciatus demōſtrando homiēm nudis pedibꝫ. eſt vera ſi calciatus eſt ꝑticipium. falſa eſt ſi eſt nomen. Similiter dicendum eſt de illis nomibꝫ caligatus capiciatꝰ. Etiam idem đrã eſt inter ꝑticipium futuri tꝑis in dus terminatum. ⁊ inter nomia in dus termiãta facta ex ꝑticipijs. vt legendus ꝑticipium vt liber eſt legendus. Si legendus eſt ꝑticipium ẽt cum tꝑe ⁊ ſic reſoluitur ꝑ ṽbum futuri tꝑis liber legetur. Si ṽo nõ eſt reſoluit̃ ſic. liber ē legendus ħ eſt liber eſt legi dignus Unde ſæpe hæc eſt vera liber eſt legendus ſi legendus eſt ꝑticipium quæ tñ falſa eſt ſi legendus eſt nomē qꝛ multa legunt̃ nõ legēda. ⁊ multa docētur nõ docēda. immo dedocēda. In illis orõnibꝫ ꝑticipia in dus ſꝑ trãſeũt in vim nõis. ⁊ ſꝑ reſoluēda ſunt ꝑ dignus. vt æſtimaui hanc rem ſignificãdam. Cenſui tibi illud ſignificandum. i. dignum ſignificari.

Ca^m nonu est in generali de ꝯstructioe

Est post p̄dicta ꝯstructio iure locanda
In geminas ꝑtes ꝯstructio ſcinditur. illi
Tranſitio debet intranſitioqꝫ ſubeſſe

De ꝯstructioe trãsitiua

Cum ꝑtes ꝑ quas ꝯſtat conſtructio plena
Signant diuerſa ꝯſtructio tranſeat illa
Judicium fit idem tanq̄ꝫ diuerſa notando

De ꝯstructioe trãsitiua simplici et ꝯstructioe trãsitiua retransitiua

Hãc in mēbra duo diſtinguere ꝯuenit. eius
Sũt ſpēs ſimplex q̄ trãſit. queqꝫ retranſit
De ꝯstructioe intrãsitiua
Eſt intranſitio tibi ꝑ p̄dicta notãda
Per binas ſpēs hãc diſtingues qꝛ ſimplex

De ꝯstructioe intrãsitiua simplici et de ꝯstructioe intrãsitiua reciproca.

Hanc intranſitio pariterqꝫ reciproca ſcindũt
Ecce ꝑ exempla tibi res eſt notificanda
Hic ſocium ſuꝑat vel marcum tullius orat
Tullius eſt marcus. bos eſt leo. capra iuuencus
Se regit hic. ego me. tu te. nos diligimus nos
Iſti ſe ſociant. vos autem diligitis vos.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Superius docuit de regimine. hic vult docere de ɔſtructione. Et ē conſtructio quandoqȝ nomen ſecūdæ impoſitionis. Et ſic conſtructio eſt oratio ex dictionibus compoſita. vt homo currit. Eſt etiā ɔſtructio quandoqȝ nomen primæ impoſitionis. ⁊ ſic ſignificat res ſiue cōpoſitionem rerꝫ in quātum res diſtinguitur contra vocabulū. Et hoc modo domus dicitur conſtrui ⁊ murus ɔſtrui dicitur ¶ In priori acceptione hoc eſt qn̄ eſt nomen ſecundæ impoſitionis hic accipit̄ in textu. Nec opus eſt illa ꝓlixa definitione ɔſtructionis Conſtructio eſt ɔſtructibilium vnio ex modis ſignificandi cauſata ad exprimendū mentis ɔceptum finaliter adinuenta. Nam modi ſignificādi neqȝ ſunt cauſa regiminis neqȝ ɔſtructionis. immo ſola voluntas bonorꝫ autorꝫ inter quos ɔuenit talem dictionē talem regere caſum. ⁊ aliquā dictionē trāſitiue ɔſtrui vel intranſitiue ¶ Subdit autor. In geminas ptes q̄ conſtructio eſt duplex. Quædam tranſitiua q̄dam intranſitiua. Conſtructio tranſitiua eſt in q̄ partes orōis ſūt diuerſa. vt video petrꝫ. liber petri Vel videntur ſignificare diuerſa. vt video me. humanitas petri Conſtructio intranſitiua eſt in qua ptes orōnis idem ſignificant. Vt hō currit. aīāl homo. Vel videntur ſignificare idem vt hō rudibilis. Vn̄ dictiones intranſitiue ɔſtrui eſt dictiones idem ſignificare. Dictiones idem ſignificare ē eas poſſe de eodem veredici ſiue p̄dicari. ⁊ hoc probat dialectica p ſyllogiſmū expoſitoriū. Et eſt ſyllogiſmus expoſitorius cꝰ medium ē hoc aliquid. i. terminus ſingularis. vt ſortes currit eſt ɔſtructio intranſitiua. qꝛ eꝰ ɔſtructibilia ſūt idem qđ ſic pꝫ. h currit ⁊ hoc idem eſt ſortes ergo ſortes currit Sic homo albꝰ facit ɔſtructionem intrāſitiuam. qꝛ pn̄t de eodem dici. vt hoc ē album ⁊ hoc idem ē hō. Sic omnia dicta in logica eadem numero faciunt ɔſtructionē intranſitiuam. hoc eſt ſignificant idem. Et vbi ꝟbum pſonale regit ntm̄ a parte anteriori. vt ſortes currit. vt vbi ꝟbum ſubſtantiuū copulat ſimiles caſus ſp fit ɔſtructio intranſitiua. Tranſitiua fit p oppoſituꝫ ⁊ eſt in qua ɔſtructibilia ſūt diuerſa. Illa vero ſūt diuerſa quæ nō pn̄t dici de eodem. vt vidi aſinum quæ eſt trāſitiua. qꝛ non p̄t dici hoc ē aſinus ⁊ hoc idem eſt ego videns ⁊ ſic de ſimilibꝰ ¶ Sciendū ſecundo circa lrām. Conſtructio illa etiam dicitur trāſitiua in qua partes videnť ſignificare diuerſa quæ idem ſignificāt. vt humanitas petri. Videtur etenim ibi partes ſignificare quibuſdam diuerſa quæ tamē idem ſignificant. Valet enim humanitas petri idem quod homo petrus. Nulla enim abſtracta ſignificant rem diſtinctam a concretis. præter abſtracta primæ ⁊ terciæ ſpeciei qualitatis. vt Sciētia petri eſt conſtructio tranſitiua. qꝛ petrus non eſt ſciētia. Sic albedo petri. caliditas petri. Vnde multi decipiuntur ex ſimilitudine vocis. videntes eīn caliditatē eſſe aliam a re calida. credunt ⁊ humanitatem ſorteitatem alias eſſe ab homine ⁊ a ſorte. Vnde omnia alia abſtracta quæ non ſunt de prima ſpecie qualitatis vel tercia non ſignificant formas. ſed ſunt inuenta ornatus cauſa. Vt hæc abſtracta humanitas. animalitas. riſibilitas. ⁊c̄. ¶ Nihil enim eſt humanitas aliud q̄m homo. Nihil riſibi/

litas ꝙ riſibile Ita etiam ornatus cauſa Cicero dixit lentulitatem ⁊
ꝓprietatem a lentulo ⁊ a ꝓpio. Unde multi decœpti ſunt putantes ta
les locutiones ſimliter ſignificare in omni re calida eſt caliditas . ⁊ in
omni homine eſt humanitas quod falſum eſt Nam iſta in omni re cali
da eſt caliditas ſt rem vel formam accidentalem diſtinctam a re cali/
da poteſt enim adeſſe ⁊ abeſſe Sed in iſta in omni homine eſt huma/
nitas non ſignificatur humanitas eſſe forma diſtincta ab hoīe vt qui/
dam putant. ſed valet hanc omnis homo eſt homo Unde male arguit
caliditas eſt res diſtincta a re calida. ergo humanitas eſt res diſtincta
ab homine ⁊ eſt fallacia figuræ dictionis prouenīēs ex ſimilitudine vo/
cis Similiter partes videntur ſignificare diuerſa vbi aliquid attribui
tur deo. vt iuſticia dei virtus dei. ⁊ ſic de alijs ꝓprietatibus deo attribu
tis quæ idem ſunt quod de⁹ Unde iuſticia dei eſt conſtructio intranſi
tiua Iuſticia autem hominis dr̄ eſſe conſtructio tranſitiua quia iuſti/
cia in homine dicit formam hominis. Iuſticia autem dei eſt diuina
ſubſtantia ¶ Secundo ſciendum circa litteram ꝙ ſepe vnus atqꝫ idē
caſus poteſt conſtrui tranſitiue vel intranſitiue ⁊ facere ambiguas lo
quutiones. vt ſubſtantia petri vnus ſenſus eſt ſi conſtruitur intranſiti/
ue genitiuus ſubſtantia quæ eſt petrus. ſubſtantia enim dicitur de ma
teria ſiue potentia. ⁊ de forma ſiue perfectione ⁊ de toto compoſito . ⁊
ſic homo ponitur in predicamento ſubſtantiæ non vt pars. ſed vt totuꝫ
compoſitum. Si vero conſtruitur tranſitiue tunc ſenſus eſt poſſeſſio
petri vel res familiaris petri. Dicitur de filio prodigo qui cōſumpſit
ſuā ſbām cum meretricibus. Sic amor dei eſt ambigua locutio qꝛ ge
nitiuus poteſt conſtrui intranſitiue. ⁊ eſt amor quo deus amat vel trā
ſitiue . ⁊ eſt amor quo alius deum amat . ¶ Circa conſtructionem
reciprocam eſt notandum ꝙ conſtructio reciproca habet fieri per ob /
liquos iſtorum pronominum ego tu ſui . Et quandoqꝫ per poſſeſſi /
uum ſuus Ut ego diligo me . tu te . ille ſe . Eſt tamen differentia
inter hæc tria pronomina . nam . mei . tui . non faciunt ſolummodo
conſtructionem reciprocam . ſed etiam tranſitiuam . vt ille videt te . io
annes verberat me . ſed ſui faciat ſolum conſtructionem reciprocam .
⁊ hoc per omnes caſus . Secundo differunt . Nam loco illius pro/
nominis ſui non poteſt poni in eadem ſententia aliud pronomen neqꝫ
ſui loco alterius . ⁊ hoc eſt ſumme cauendum . vt rex hoſtem ſuperans
fecit ei vulnera vbi non licet ponere pronomen ſibi . quia ſeipſum vul
neraſſet . quia pronomen reciprocum ſui ponit ſemper modum patien
tis ſuper ſubſtantiam agentem ⁊ per reciprocationem idem fit agens
⁊ patiens . Quandocumqꝫ hoc pronomen reciprocum ſui vel ſe ſequi
tur diuerſas tercias perſonas tunc ſemper refertur ad perſonam prin /
cipaliter agentem . vt in euangelio Rogauit ieſum quidam pharizeus
vt apud ſe pranderet . ſenſus eſt ꝙ ieſus pranderet apud phariſeum ⁊
non pharizeus apud ieſum. Et ſic in iſta Neſcit abeſſe deus in ſe ſperā
tibus. id eſt in deo ⁊ nō in ſeipſo. Sed cum qs velit facere relationem
ad rem non principaliter agentem. tūc ſe vel debet componi cum pro /
nomine ipſum vel cum ſeipſo geminari . Ut qſiuit dominus a petro

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

an ſeſe diligeret vł an ſeipſum diligeret. Priſcianus. ⁊ Petrꝰ heliæ di/
cunt ꝙ ꝓnomen reciprocū ſuū poſſeſſiuū eodem mō p̄t ↄſtrui recipro/
ce ſicut de ſui dcm̄ eſt. ⁊ hoc eſt verꝝ reſpectu ꝓnoīs primæ pſonæ p̄cedē
tis. vt rogat me ille vt ſuus filius miniſtret mihi Ille petit te vt ſuo p
ſis filio. ſed hoc non p̄t fieri in nudis tercijs pſonis de quibus ē regu/
la. Qn̄ īcunqꝫ a tercia perſona fit reciprocatio in terciā perſonā per hoc
poſſeſſiuū ſuus a um. tunc fit ſꝑ amphibologia. i. dubioſa ſm̄a Eſt em̄
ſꝑ dubium ad quam earꝫ perſonarꝫ pertineat poſſeſſio. vt iſte rogat il/
lum vt ſuo filio indulgeat vel parcat. Hic dubium eſt cuius ſuo filio.
an ſuo rogantis an eius qui rogatᷣ. Iſte rogat paulū vt ſuum erudiat
filium. Petrus heliæ mouet aliquas q̄ſtioēs circa ↄſtructionē recipro
cam an ſint admittendæ an non. vt ego ⁊ tu diligamus me. tu ⁊ ille di
ligatis te. ego ⁊ ille diligamus ſe ¶ Dicend ꝙ primæ duæ ſunt admit/
tendæ ſed vltima non. naꝫ ille duæ primæ ſunt ↄſtructiones reciproce
Nam ⁊ te ⁊ me pn̄t referri ad perſonā p̄cedentem principaliter agentē
ſed vltima non eſt admittenda Nam ſe non p̄t referri ad pſonas q̄ ſunt
in agendo æque principales. ſed ſe ſꝑ debet referri vt prius dcm̄ eſt ad
perſonā principaliter agentē. Itꝫ ego ⁊ tu diligimus me. hic me refer
tur ad ego. Et hic ego ⁊ tu diligimus te. hic te refertᷣ ad tu. ⁊ h̄ notū ē

Actus tranſitio perſonarꝫ qꝫ notentur
Qn̄ non tranſit actus nec paſſio cuiqꝫ.
Infertur. nunqꝫ tranſit conſtructio plena
Filius alphei iacobiqꝫ maria quieſcunt.

De ↄſtructioē trāſitiua actuū. et ↄſtructioē trāſitiua perſonarꝫ

¶ Poſtqꝫ autor poſuit ↄſtructionē tranſitiuā ⁊ intranſitiuā. hic diui/
dit adhuc ↄſtructionē in ↄſtructionē tranſitiuā actuū ⁊ perſonarꝫ ⁊ cō
ſtructio intranſitiua eaſdem hꝫ diuiſiones. Itꝫ ↄſtructio intranſitiua
actuū eſt qn̄ actus v̄bi non tranſit in aliquē obliquū vel qn̄ per alterū
ↄſtructibile importatᷣ actus. Itꝫ ↄſtructio tranſitiua actuū eſt qn̄ con
ſtructibilia ſūt diuerſa. vel qn̄ per alterꝫ ↄſtructibile importatur actꝰ.
vt mgr̄ verberat diſcipulū. Itꝫ ↄſtructio intranſitiua perſonorꝫ ē vbi
ↄſtructibilia ſūt idem. ⁊ per neutꝝ ↄſtructibile importatᷣ actus vt aᷣ
homo. v̄tus dei. Itꝫ ↄſtructio tranſitiua pſonarꝫ eſt vbi ↄſtructibilia
ſūt diuerſa ⁊ per neutꝝ ↄſtructibile importatᷣ actus vt equꝰ petri ma
ria iacobi. Itꝫ per actum hic intelligitᷣ v̄bum. ⁊ per perſonā inteligun
tur aliæ partes orōnis

De ordinatioē conſtructibiliū ⁊ ↄſtructione ſcḋm ſitū localē ꝓponēdi ⁊ poſtponēdi.

Conſtrue ſic. caſum ſi ſit p̄pone vocantem
Mox rcm̄ pones. hinc pſonale locabis
Verbū. quod primo ſtatues ſi cetera deſint
Tercius hinc caſus ⁊ quartus ſepe ſequuntur

Aut ꝟbo ſubdes aduerbia. ſubde ſecundū
Caſum rectori. debet vox ꝓpoſitiua
Quarto ꝯiungi vel ſexto quē regit ipſa

¶ Prius autoꝛ determinauit de ꝯſtructione idemptitatis ⁊ diuerſita/
tis. Hic āt intendit determinare de modo ꝯſtruendi ⁊ qualiter aliqua
orō ſit ꝯſtruenda. Et dt ꝙ orō ſit inchoanda a vtō ſi ſit in orōne. Et ſi
vtūs non fuerit in orōe tunc inchoabitur a ntō. ⁊ tunc ſequeꝛ ꝟbum ꝑ
ſonale. Et ſciendū ꝙ ꝯſtructio incipitur non ſolū a vtō ſed inchoatur
octo modis. Primo a vtō vt ꝑ lrā. vt petre tu ꝓfice. Secundo ab ab/
latiuis vel ntis abſolute poſitis. vt magiſtro legēte pueri eius profici
unt. Audita vt ꝑconia ſint pulſa tandem lubrica. id ē ꝑconijs auditis
Tercio modo debet incipi ꝯſtructio per ꝯiunctiones ⁊ aduerbia ꝯti/
nuationē vel ſuſpenſionē importantia. vt quanꝗ etſi ꝗuis etiam eti/
amſi. Sic ⁊ ꝑ illas dictiones de quibus loquitur alexand ibi. Cū qr
dum donec. ⁊c. ⁊ ſiles ꝯiunctiones quæ ibi ꝯprehenduntꝛ. Quarto ꝑ ad
uerbiū vocandi ⁊ interiectiones exclamatiue poſitas. vt proh nephas
O infauſtum diem. Quinto ꝑ obliquos rōne relationis. vt prēm ſeq̄
tur ſua ꝓles. Sexto ꝑ obliquos interrogatiue poſitos vt dt ibi Quis
qualis quantus. ⁊c. Septimo per obliquos negatiuos. vt nullum cle
ricoꝝ video. Etiam per obliquos diuidentes aliquod totum. vt ſono/
rum alius vox alius non vox. Etiam ratione relatiōis. Ultimo incho
atur ꝯſtructio per verbum imperſonale paſſiuæ vocis ⁊ etiam actiuæ
vocis. ⁊ etiam per verbum excœptæ actionis. vt pꝫ in pluribꝫ ſcriptu/
ris ¶ Item ſciēdum ꝙ vocatiuus bn̄ ponitur in orōe vbi ab ipō n̄ in
choatur ꝯſtructio ⁊ hoc dum ponitur in orōe relatiui. vt petrus intulit
mihi iniuriā. o mi paule vindica in eum. Et dt textus ꝙ poſt vtm̄ ſeq̄/
tur ntūs. i. per vtm̄ ⁊ eꝰ rectum vel ꝯdependēs eiꝰ. vt o fili dauid tu mi
ſere mei. Item vtūs præcōſtruetur in orōe. cuius ratio eſt. nam vtūs
ꝑt per modum excitationis. ⁊ habet ōnis excitatio fieri in principio ⁊
ratio perſuaſiua. Item ntūs ſignificat ſubſtātiam agētem ⁊ ꝟbum ꝑt
accidens. ergo ntūs præcōſtruetur verbo. ¶ Item ſi ntūs non fuerit in
oratione tunc ꝯſtructio fiet a verbo perſonali primæ vel ſecūdæ perſo
næ. quia implicite eſt appoſitum ⁊ ſuppoſitum. Item aduerbium ſeq̄/
tur verbum. nā aduerbium eſt determinatio ⁊ ꝟbum determinabile. ⁊
determinabile præcedet determinationē ¶ Item nota ꝙ in omni con/
ſtructione ⁊ oratione ſolet inueniri ſentētia ex certis punctis ſcdm an/
tiquos quæ puncta dicūtur coma colon ⁊ periodus. Coma eſt pun/
ctuum cum cauda vel virgula ducta ſurſum: ⁊ habet poni vbi oratio
vel ꝯſtructio nō eſt perfecta ſed eſt ſentētia ſuſpēſiua. vt quamuis ſum
nigra: Colon eſt vnus ſimplex punctus vt. ⁊ ponitur quando conſtru/
ctio vel oratio eſt perfecta ⁊ tn̄ ſuperaddi adhuc aliquid poteſt. vt quā
uis ſuā nigra: ſum tamē pulchra. Periodus eſt punctum cum virgu/
deorſum ducta. ⁊ ponitur qn̄ oratio omnino eſt perfecta. ⁊ ſententia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſnita. vt ꝙuis ſum nigra: ſum tn̄ pulchra. ⁊ omni laude digniſſima
Ex iſto triplici modo punctuandi oriẗ triplex modus accentuādi Nā
vbicūq̄ coma fuerit poſitum ibi eſt accētus acutus ⁊ eleuatus qđ idē
eſt. Sed vbi colon ponitur ibi eſt accentus ꝯſtans ſiue medius Sz vbi
periodus poniẗ ibi eſt accentus grauatꝰ ⁊ depſſus. vt in iſta orōe Si ṽ
tus ſit amandi: iuſticia ſit amanda. cū ipſa ſit virtus. Item ſcđm tri/
plicem modū accentuandi oritur triplex modꝰ ꝓferendi. Nam vbi co/
ma poniẗ ibi per modū ſuſpenſionis debet fieri vocis eleuatio. Et vbi
colon ponitur ibi debet fieri eadem æq̄liter ꝯſtantia. Ubi poniẗ perio
dus ibi debet fieri depreſſio vocis. vt Item omne colon ſꝑ ſit coma cū
nihil ſequitur. vt cum bene ſtudueris: bene habebis. Unde. Triplici
ter lector pauſare potes legitando. Si ꝯſtructio ſit ſuſpenſa notans co
ma ſignans: Si ſit perfecta ſed non ſīma tota. Tunc colon facies. duz
ſenſus totus habetur. periodum facies: Coma fit dum virgula ſurgit
a puncto. ¶ Punctus ſignare q̄ duo colon valet vnus. Periodꝰ pun/
ctus eſt virgaq̄ tracta deorſum. Sicut in exemplo po tes hoc ſignifi/
care ſubacta. Si prudens fueris: diſces bene. quo tibi magna. Cun/
ctis a populis preſtetur gloria docto. Eſt dictura tua triplici dicenda
figura. Eſt pendens ꝯſtans eſt quoq̄ perficiens. Ultima deſcēdit ſtat
media primaq̄ ſcandit

Colon	Periodus
Conſtans	Finitiua diſtinctio
Punctus	Perfecta diſtinctio
Subdiſtinctio	Plena diſtinctio

¶ Sequitur textus

De impedimētis q̄ debitū modū ordinādi ꝯſtituūt ibi lia Et de huiuſmoi deſinētia vſq̄ in fine

Infinitiū perſonis ſiue quibuſdam
Des adiectiuis vt ſunt habilis piger aptꝰ
Hanc olim pulchrā veteres dixere figurā
Uerbaq̄ ſunt debet iubet audet vultq̄ ꝑtq̄
Nititur ⁊ tentat dignatur ſcitq̄ monetq̄
Incipit ⁊ tedet piget ⁊ pudet atq̄ meretur
Et ꝑerat gaudet delectat penitet viget
Et parat ⁊ diſcit decet ⁊ ſolet ⁊ licet adde
Que p̄dicta notant ⁊ que contraria ſignant
Addere multa potes quarto caſu p̄eunte

¶ Hic autor dicit q̄ quædam ſunt verba quæ ordinantur cum
infinitiuo ⁊ etiam adiectiua quædam. ⁊ veteres dixerunt hic pulchrā

figuram fieri quando adiectiua infinitiuis iungũtur. Item regula
iſta quadriptita eſt. p̄mo infinitiuus vult ꝯſtrui cum q̇buſdam ꝟbis
pſonalibus. ⁊ hoc innuit cum dicit in textu pſonis. vt volo legere.
Scd̄o ĩfinitiuus ꝯſtruitur cum q̇buſdam adiectiuis vt habilis legere
piger currere. Tercio dicit vlterius ꝙ infinitiuus poteſt ꝯſtrui nedũ
cum ꝟbis in textu poſitis ſed etiam cum ſynonymis iſtoꝝ ꝟboꝝ ⁊ cum
ꝟbis oppoſitis iſtorum verborum vt volo nolo legere. ſcio neſcio audi
re. Quarto dicit ꝙ multa ꝟba ꝯſtruuntur cum infinitiuo accuſatiuo
mediante. vt video canem comedere. Item notãter dicit in textu q̇buſ/
dam adiectiuis ⁊ hoc ideo. nam omnia adiectiua nõ pñt ordinari cum
infinitiuo Et ſm̄ Priſcianum ſunt adiectiua ſignificãtia qualitatem
ſm̄ quam ſubiectum redditur aptum vel ineptum. vel potẽs vel impo
tens ad agẽdum. vt fortis bellare. habilis currere. prudens intelligere
ſapiẽs puidere ⁊c̄. Item logice loquendo ſunt adiectiua de p̄ma ⁊ ſecũ
da ſpecie qualitatis Item Priſcianus dr̄ ꝙ iſta adiectiua poſſunt con
ſtrui cum iſtis infinitiuis tam in recto q̄ȝ in obliquo. vt celerem ſequi.
id eſt celerem ad ſequendum. Item loco infinitiui illius ꝯſtructiᵒ cum
adiectiuo poteſt ꝯſtrui vel ſubiunctiuus. i. coniunctiuus cum li vt vel
gerũdia in do ⁊ dum vel vltimum ſupinum Idem em̄ ẽ habilis curre
re habilis vt currat. habilis ad currẽdũ. habilis currẽdo habilis curſu
¶ Sciendum ꝙ iſta lr̃a intelligit̃ de q̇buſdam impſonalib⁹. vt habet
textus Item ꝟba ſunt duplicia. q̄dã ſunt quæ nullo mõ pũt ꝯſtrui cũ
infinitiuo. vt ego curro iaceo. ⁊c̄. Quædã em̄ pñt ꝯſtrui cũ infinitiuo
⁊ talia ſunt triplicia. Quædam conſtruuntur tm̄ cum infinitiuo ⁊ cũ
illo caſu ꝯſtrui pñt. vt incipit deſinit ceſſat ſoleo nequeo ꝓpero pigritor
Et ſimilia abſoluta Non em̄ dicere poſſum. poſſum me ſedere. ſed bñ
dr̄ poſſum ſedere. Rõ eſt nam orõ ꝯſtans ex accõ ⁊ infinitio vim habet
vnius caſualis. qđ caſuale ꝟba p̄dicta nõ hñt nec patiũtur. q2 ſunt ab
ſoluta Scd̄o q̄dam ſunt ꝟba q̄ nõ pñt iũgi infinitiuo niſi mediante
accõ ⁊ aliqñ dtõ. vt dico enũcio voco doceo ⁊ huiuſmodi. Non enim
dicitur bene dico ſedere. ſed bene dicitur dico te ſedere. nec ſentio ca/
lere ſed ſentio ignem calere. Et hic omnia verba præceptiua comp̄/
henduntur. vt iubeo te legere. Tercio quædam ſunt quæ pñt ꝯſtrui
cum infinitiuo ſolo vel mediante accõ. vt ſunt ꝟba voluntaria quæ a/
pud græcos proheretica dicuntur. vt volo ſedere volo me ſedere. cupio
amo ſcio malo dubito deſidero eligo ſino admitto. vt ſinite paruulos
venire ad me. Item ꝟbum prohereticum eſt verbum ſignificans ac/
tum animæ interioris. vt volo cupio ⁊ ſic de alijs. Item non ſemper
eſt eadem ſententia cum verbum conſtruitur cum infinitiuo ⁊ accuſa
tiuo mediante vel cum ſolo infinitiuo. Aliquando tamen manet ea/
dem ſententia. vt volo ſedere. vole me ſedere eadem eſt ſententia Item
ſcio currere ⁊ ſcio me currere non ſũt idem. ⁊ ſic in quibuſdam alijs
¶ Item circa p̄mum genus ꝟboꝝ notãdum eſt ſm̄ petrum heliæ ꝙ
ꝟba primi generis nõ ꝯſtruuntur cum infitiuis ꝟboꝝ impſonalium.
ſed cum infinitiuis ꝟboꝝ pſoãlium vt dr̄ bñ poſſum optere legere ſed
nõ poſſum legi. capiẽdo legi pſoãlr̃. nec poſſum oportere legi. Ali/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ud hic ſubiungit ſi illa verba primi ſgnis impersonaliter ponātur tūc ↄſtruūtur cum infinitiuis v̄boꝝ impersonaliū. vt poteſt ſolet debet cō/ ſueuit incipit deſinit. vt bene dꝛ mihi p̄t ↄtingere videre catonem. So cratis intereſt legere. Socrati incipit placere legere. Socratem inci/ pit penitere peccaſſe. Cœpit tedere ꝓplm itineris ⁊ laboris. Hic etiam dici p̄t de infinitiuo v̄boꝝ paſſiuoꝝ impersonaliū vt a ſocrate incipit legi. ¶ Nota vnā regulam de p̄dictis exemplis. Q̄ñcunq̇ accūs poni/ tur inter duo v̄ba quoꝝ vnum ē indicatiui modi ⁊ alteꝝ infinitiui mo di ſi accūs p̄t reſolui in ntīm ⁊ v̄bum infinitiui modi in ſuum v̄bum fi niti modi. tunc talis accūs regitur ab infinitiuo a parte anteriori ſi n̄ p̄t fieri talis reſolutio tūc regitur a p̄te poſteriori a verbo finiti modi ⁊ infinitiuus reſoluet in gerūdium in dum. vt in euāgelio. Sic eū volo manere. i. volo vt is maneat. Exemplum ſecūdi. vt doceo te legere. Nō p̄t fieri talis reſolutio manēte eadem ſiña. doceo te vt tu legas. ſ3 doceo te ad legēdum. Magnificauit eum fungi ſacerdotio. i. magnificauit eum ad fungendum ſacerdotio. vel magnificauit vt ipſe fungeretur ſa cerdotio. Item ex regula textus ſolet elici octaua regula puerorum. Quādocūq̇ duo v̄ba ↄiūgūt ſine ↄiūctioē media ī vna orōne tūc vnū eorū ſtabit ī īfinitiuo vt volo legere. Sed videtur fieri ↄtrariū ſcȝ q̄ ali quādo ↄiūgūtur duo v̄ba ſine ↄiūctioē media ⁊ tn̄ nullū coꝝ eſt īfiniti modi. vt volo legas volo facias. i. volo vt facias. Dicendū q̄ regula p̄di cta ītelligitur dūmodo etiā aliq̄d poātur loco īfiniti vt volo facias. i. volo te facere. Pe. He. Quādocūq̇ duo v̄ba ↄiūgūtur mediāte q̊ vel vt q̄rū vnū eſt īdicatiui modi ⁊ alterū ↄiūctiui modi tūc dimiſſis ſig nis illis illud v̄bum ↄiūctiui modi poteſt vel ꝑ ſe ſolū poni vel poteſt mutari ī impatiuū. vt ꝓ illa volo vt legas dici p̄t volo legas volo lege velim vt facias velim facias ł velim fac. Nota de mō ⁊ natura ↄſtruē di īfinitiuū ſcȝ q̄ omne v̄bū importans motū ad locum p̄t ↄſtrui cum infinitiuo ſignificantem cauſam finalem illius motus vt vado piſcari vado romam iterū crucifigi. i. ad crucifigendum. vade p̄us reconciliari frī tuo querere venerat. i. ad q̄rendum. ⁊ ille infinitiuus reſoluit ī gerū dium in dum. Hic ↄprehendūtur v̄ba importantia motum ſpiritua lem vel motum anime. vt ſto hic cantare. Sedit populus manducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexit ludere. Sto pungnare. i. ad pugnandum. Item oīa ī perſonalia paſſiue vocis quorum v̄bū a quo deſcendunt ↄſtruitur cum infinitiuo eādem habent ↄſtructionē cū infinitiuo vt cupio opto ⁊c̄. vt optāt bellare optat bellare. Itē infinitiu⁹ ſolet poni ꝓ aliꝭs modis. Pri mo ꝓ p̄terito impfecto indicatiui modi. vt ego id ſedulo negare fcm̄. i. negabam ſedulo. Scd̄o ponitur loco impatiui. vt petre ſaluere. i. ſalue. Tercio ponitur infinitiuus loco gerūdij in di vt in paſſione. Neſcis q̄ poteſtatem habeo crucifigere ⁊ dimittere te. i. crucifigendi ⁊ dimittēdi. Quarto ponitur loco gerūdij in do terminati vel in dū. ⁊ hoc modo ponitur in lrā vt piger currere. id eſt ad currendum. Sedet populus manducare. i. ad manducandū. Surge illuminare hieruſalē. i. ad illui nandum. vel illuminare eſt impatiuus verbi paſſiui vt ſurge illuīnare hierlm. i. vt illumineris. Quinto ponit loco ꝑticipij p̄ñtis t̄pis Virgi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lida amo ãte alias nam me diſcedere fleuit.i.fleuit me diſcedẽte Item
rurſus ponit̃ ꝑticipium p̃teriti loco infinitiui vt dictum eſt.vt curabo
pamphilum tuũ ductum ⁊ inuentum.i.ducere ⁊ inuenire. Item aliqui
dicũt ꝙ infinitiuus poteſt poni loco gerũdíj verbi impꝑſonalis in dum
terminati.vt in euãgelio.q̃nq; iuga boũ emi ⁊ necẽ habeo ire ⁊ videre
illa id eſt eundum eſt mihi ⁊ videndum eſt mihi. ❡ Item aliq̃ dicũt
hic eſſe impedimentum qꝛ infinitiuus vult habere accm̃ a ꝑte anterio
ri.hic autem habet ꝟbum. Etiam hic aliqui dicunt fieri figuram ſcȝ a
liothecham.⁊ habet fieri quãdo vnum accidens ponitur pꝛo alio. Sȝ
Priſcianus dicit ꝙ hic eſt pulcher modus loquendi quando ꝟbum oꝛ
dinatur cum infinitiuo.

Quae iunges verbo iunges ⁊ participanti
Si ꝟbi generi ſua ſignificatio fiet
Conſona debetur ipſi ꝯſtructio verbi

❡ Poſtq̃ȝ autoꝛ noſter determinauit de ꝯſtructiõe ipſius ꝟbi vult cõ
ſequẽter h̃ determinare de ꝑticipio.⁊ dĩt ꝙ ꝑticipium habebit eandem
ꝯſtructioẽm quam habet ſuum ꝟbum a quo deſcendit.⁊ hoc eſt verũ
dum ꝑticipium eſt illius ſignificationis cuius gñis eſt ſuum verbũ a
quo deſcendit. vt miſereoꝛ ⁊ miſerens tibi.faueo ⁊ fauens tibi. Et ꝑ
cutio ⁊ ꝑcutiens petꝛ̃.vtoꝛ pane vtens pane Item tres ſunt hic accep
tiones ꝙ ꝑticipium nõ regit illum caſum quem ſuum ꝟbum a q̊ deſcẽ
dit Prima fit in ꝑticipíjs ꝟboꝝ communium qꝛ communia ſub vna
voce regũt accm̃ vel abltm̃.nam q̃dam eoꝝ regũt ſolum accm̃.⁊ q̃dam
ſolum abltm̃.nam ꝑticipia in ans vel in ens termiãta ⁊ in rus ſolum
regunt accm̃.ſed in dus regũt abltm̃.⁊ ꝑ tus vtrunq; notatur ⁊ ſignt
actiue ⁊ paſſiue. Et hoc innuit Alexander cũ dĩt qñ ſignificatio ꝑtici
píj eſt ꝯſona ꝟbi generi. Nam ſi ꝑticipium mutauerit ſignificatum ꝟ
bi etiam mutat regimen Scda exceptio eſt in ꝑticipíjs ꝟboꝝ ſubſtan/
tiuoꝝ vel vtõꝝ vel eoꝝ vim hñtium.qꝛ nõ ſꝑ hñt ꝯſtructioẽm ſui ꝟbi.
Exemplum vt video ioannem qui exiſtit bonus.hic exiſtit hȝ ntm̃ a ꝑ
te poſterioꝛi. ſed ꝑticipiũ nõ.vt video ioãnem exiſtẽtem bonus nõ dꝛ.
ſed bñ dꝛ bonum. Miſereoꝛ ioãnes exñtis boni Tercio fit excꝺptio
in ntõ a ꝑte anterioꝛi recto.qꝛ ntũs regit̃ a ꝑte añrioꝛi a ꝟbo ⁊ nũq̃ȝ a ꝑ
ticipio. Item notãter dĩt in textu Rectus ſuppones.i.ꝙ ꝑticipium nũ/
q̃ȝ habebit a ꝑte ãterioꝛi ntm̃.ꝓ ſuppoſito.ſed bñ p̃t habere ntm̃ a ꝑte
poſterioꝛi.ſic ꝙ determiãtur ab ipſo.vt ioãnes exñs bonꝰ.hic ioãnes nõ
regitur a ꝑticipio ſed copulatur tm̃.

❡ Sequitur textus.

Sȝ perſonale ſupponens rectus habebit.

¶ Sciendū ꝙ iſta ꝑticula ꝯcordat cum metro floriſtæ ſic inquientis. Obliq̄s ⁊ non rectis hæc regula deſ.i.ꝑticipium regit illum eundem caſum obliquū quem regit ſuū verbum poſt ſe a quo dn̄dit ¶ Item q̄ritur q̄ eſt ratio ꝙ regit ꝑticipium eundem caſum quem ſuū v̄bum regit a quo dn̄dit. Dicendū ꝙ ꝑticipium hꝫ idem ſignificatū cum ipſo v̄bo. ergo habebit eandem ꝯſtructionē ſui verbi. Juxta illud floriſtæ. Seruat ꝯſtructum ſeruat q̄ꝫ ſignificatū. Nam idem ꝑticipiū ſt cum verbo ergo habebit etiā idem regimen. Prima regula. Quemcūq; caſum regit indicatiuus eundem regunt oēs modi ⁊ oīa tp̄a ab eo formata. Et ab iſta regula accipiť accūs.i.caſus tranſitionis. q2 non regiť a verbis paſſiuis. ſed aliū obliquum. bn̄ regit paſſiuū quem ipſum actiuū. Unde floriſta. Et quemcūq; modus caſuꝫ regit inicialis. Illum quiſq; modus ⁊ tp̄a q̄q; requirunt Infinita ſupina gerundia ꝑticipāſq;. Obliquis ⁊ non rectis hæc regula deſ ¶ Secunda regula gn̄alis ē Quemcūq; caſum regit ntūs eundem regunt eꝰ obliqui. Item iſta regula intelligitur d̄ toto ntō. Et d2 totus ntūs qui idem regimen hꝫ in oī genere. ⁊ hoc d2 ꝓpter illas dictiones aliq̄d vini modicum nihil mali multū cereuiſiæ. Non eīn d2 aliqua vini. multa cereuiſiæ. ſed ſolummodo in ntō neutri gn̄is. nec etiaꝫ d2 in obliquo. vt multo vini. multi vini iſto modo ¶ Tercia regula q̄ ſumitur ex eodem fundamēto ē iſta ꝙ quemcūq; caſum rexerit poſitiuꝰ eundē reget ꝯꝑatiuus ⁊ ſuꝑlatiuꝰ Et iſtud intelligiť tam de aduerbialibus q̄ꝫ noīalibus ꝯꝑationibus vt cum d2 ſiľr mihi. ſimilimū mihi. ſimilime mihi ſcribit vel ſimilimus mihi legit petrus ſcribit oīm mihi ſimilime. ⁊c̄.

Aut ablatiui p̄eunt rectore ſoluti

Aut poſtponuntur ſed vix interſeris illos

¶ Hic d̄t ꝙ abltī abſolute poſiti in deſignatione ꝯſeq̄ntiæ ſꝑ dn̄t p̄cōſtrui vel poſtconſtrui. ⁊ raro in medio ⁊ ſic ꝯſtructio p̄t finiri in iſtos ľ inchoari ab iſtis abltis in orōe poſitis ¶ Sciend̄ ꝙ ꝯſtructio illoꝝ ablatiuoꝝ p̄conſtruendo vel poſtconſtruēdo aliq̄n ꝓpēditur ſic ꝙ non cōſtruunť ad placitū. ⁊ hoc fit ꝑ relationem tribꝫ modis. Primo mō q̄n abltī ſunt relatiui. tunc abltī dn̄t ſolummō p̄conſtrui q2 an̄s dꝫ p̄conſtrui. vt mgrō veniente ſcholares eꝰ ꝯtremiſcunt. Scd̄o fit q̄n ipſum relatīm adiungiť abltis ipſis. q2 tunc dn̄t p̄conſtrui ſicut ipſum relatīm vt pueri ꝓficiunt mgrō eoꝝ veniente. Tercio q̄n duo relatiua ponunť in vna orōe q̄n̄q; ponuntur in medio h̄ eſt inter ſuppoſitum ⁊ v̄bum vt Conuenientibus diſcipulis ſuis. ieſus ait eis.

Appellans v̄bum ſubſtantiuūq; vel hoꝝ

Uim retinens poſt ſe rectum q̄n̄q; locabunt:

Eſt ſubſtantiui data ſignificatio verbi

Paſſiuis ⁊ ſepe ſolet ꝯſtructio tradi

¶ Poſtq̄ꝫ autor determiāuit quō ntūs ꝯſtruitᷣ a ꝑte āteriori Hic
vult dicere qualr̄ a ꝑte poſteriori ꝯſtruatᷣ Et dīt ſic ꝙ ꝟbum ſubſtātm̄
⁊ vtm̄ ⁊ ꝟbum vim hn̄s iſtoꝝ volūt habere aliqn̄ poſt ſe ntm̄ Et dicit
vlterius ꝙ ꝟba paſſiua aliquādo hn̄t ſignificatum ꝟbi ſubſtantiui. ⁊
ſic volūt poſt ſe habere ntm̄ vt vocor ioannes. ſum bonus. ſedeo curuꝰ
ordinor preſbyter. ¶ Item quædam ſunt ꝟba q̄ adiūcta verbis ſub
ſtantiuis faciunt vt ſolus accūs ſequatur vel ntūs vel aliqn̄ vterqꝫ ca
ſus. vt ſpero eſſe tibi bonus. credo tibi fuiſſe fidelis. hic nō poteſt pōi
accūs ſed ſolus ntūs. ⁊ hoc eſt verꝝ dummō accūs nō p̄ceſſerit. ſi enim
p̄ceſſerit tūc bene poteſt poni accūs. vt ſpero me tibi eſſe bonum vel fi
delem Alia ſunt verba iuncta cum infinitiuo verbi ſubſtātiui faciētia
ſolum ntm̄ ſeq̇ vt incipio deſino. Dr̄ em̄ ioānes incipit eſſe bonus ⁊ nō
ioānes incipit ſe eſſe bonum. Item accidit nōnūqꝫ ꝙ rōne ꝑticipij ver
bi ſubſtātiui ſubauditi iungatur ntūs cum vtō q̇ faciat ſm apparētiā
orōnem incōgruam rōne verbi ſequētis q̄ tm̄ dr̄ eſſe ꝯgrua. vt tace tu
homo imperitus q̄ eſt ꝯgrua ſicut ⁊ illa tace tu homo imperite. Nam
in p̄ma ſubauditur ꝑticipium verbi ſubſtātiui vt ſit ſenſus. tu homo
es imperitus tace Et dr̄ ꝯgrue. Adiuua me optime vir vel optimꝰ vir
id eſt tu optimus vir adiuua me. ⁊ ſm hoc excuſatur iſta. Dn̄e deꝰ meꝰ
Nō tn̄ poteſt poni ntūs dimiſſo ꝓnoīe. Nō em̄ dr̄ homo imperitus ta
ce Si aūt ibi aliud nomē vtī caſus poſitum fuerit ſiue ꝓprium ſiue ap
pellatīm tunc indrn̄ter ntūs vel vtūs ſeq̇ p̄t dimiſſo ꝓnomiē. vt Aue
marce tulli ſummus imꝑator vel ſumme imꝑator. Quo vadis petre
optimus ſocioꝝ vel optime. Cum em̄ ponitur ntūs tunc ſemꝑ ſubau
ditur ꝑticipium ꝟbi ſubſtantiui. vt o petre optimus ſocioꝝ ſalue id eſt
es optimus ſociorum Sed inquātum ponitur vocatiuus tūc nihil ſub
auditur. vt o petre optime ſocioꝝ ſalue.

Quis qualis quantus cuiꝰ cuias quotus ⁊ q̄t
Miſſa relatiue penitus preponere debent
Obliquos ꝟbo p̄iunges miſſa rogando
Hanc ſua iungendi retinent aduerbia formā

¶ Hic autor dicit ꝙ obliqui iſtoꝝ noīm p̄conſtruūtur ꝟbis a q̊
bꝫ tm̄ a ꝑte poſteriori regūtur Et ſimile dicēdum eſt de eoꝝ aduerbijs
Et iſtud intelligitur quādo iſti obliqui ponūtur reltīe vel interrogatiē
Vt quem vidiſtis paſtores. Exemplum de aduerbijs vt qualiter q̊
modo vales. Item iſta littera etiam intelligitur de eorum rectis. nā
etiam præconſtruūtur. vt tu q̇s es. hic quis p̄conſtruitur. Item lrā in
telligitur ꝙ non ſolum oblīq iſti debēt p̄cōſtrui ſed etiam determiātio

nes obliqui caſus. vt ibi. Cuius forti potētiæ genu curnātur omnia.
Hic nō ſolum ꝑconſtruit cuius ſuo verbo. ſed etiam forti potētiæ cu
ius ſupple chriſti forti potentię omnia curuant genu id eſt ſcd̄m genu
Item Priſcianus. Omnis dictio ſiue noīalis ſiue aduerbialis gemi/
nata vel compoſita cum ſeipſa valet tantum quantum ipſa ſimplex cū
li cunqꝫ. vt quiſquis id eſt quicunqꝫ ⁊ non quiſcunqꝫ. Item quātuſ
quantus id eſt quatuſcunqꝫ. quotquot id eſt quotcunqꝫ. vbi vbi id eſt
vbicunqꝫ. quandoquando id eſt quandocunqꝫ. vnde vnde id eſt vnde/
cunqꝫ. quoquo. id eſt quocūqꝫ. Et ſicut dictiones geminantur in no/
minatiuis ita in obliquis. vt quiſquis cuiuſcuius cuicui quenquem
quoquo ⁊ ſic vlterius. In plurali vt quiqui quorumquoꝝ. ⁊c̄. In fœ/
minino ⁊ in neutro genere etiam in plurali ſed aliæ dictiones perma/
nent. vt quiſqꝫ cuiuſqꝫ cuiqꝫ quenqꝫ. ¶ Differentia eſt inter ꝙ ⁊ quis
Naz quis ſemper ponitur interrogatiue. ſed ꝙ ponitur in ſingulari nu
mero ſolum relatiue. in plurali relatiue ⁊ interrogatiue ſimul. vt Qui
ſunt hi ꝙ vt nubes volant. ¶ Item ꝗs accipitur tribus modis. Pri/
mo modo interrogatiue vt dictum eſt. vt ꝗs eſt iſte. Secūdo modo po
nitur pro aliquis ⁊ ſic ſolet poſtponi aduerbijs vel coniunctionibus vt
cum ꝗs vel dum quis quæſiuerit me domi eſſe non dicito. Tercio po/
nitur pro qualis. Item qui accipitur primo relatiue ⁊ interrogatiue.
vt dictum eſt. In ſingulari capitur relatiue. in plurali relatiue ⁊ inter
rogatiue ſimul. Secundo accipitur indefinite. vt qui tyrannum inter
fecerit premium habebit. Tercio accipitur pro qualis. Therentius.
Nunc perueno te oſtende qui vir ſis. id eſt qualis vir. Quarto ꝓ quo
modo. vt qui potuit hoc facere id eſt quomodo. Item qui hoc fieri po
teſt. Ac ſcd̄m aliquos ponitur pro etiam. ⁊ tunc ſolet aggregari cum li
at. vt atqui id eſt etiam. vt habetur in Boetio. Item quis ⁊ qui diffe/
runt in compoſitis. Unde verſus. Cum quis nanqꝫ piam ſine ꝙ con/
iunge putas quam. Ut Quiſputas maior eſt in regno cœlorum. De
qui. Damuis cunqꝫ libet qui ſine quis retinet. Item ad declinatioēm
compoſitorum quis vel qui talis datur regula. Quandocunqꝫ compo
ſita a quis in fine dictionis in quis terminantur. vt ſiquis. tunc ī nomi
natiuo fœminini generis ſingulari. Et in accuſatiuo ⁊ nominatiuo plu
ralibus neutri generis in a terminantur. ¶ In reliquis compoſi
tionibus id eſt dummodo quis vel qui in principio non ponātur ſem/
per in his caſibus ſibi retinent qua. Exemplum primi vt ſi quis ali/
quis nequis. Ut ſiqua animalia videris. ⁊ non ſique animalia: Ex/
emplum ſecundi. vt Quiſqꝫ in fœminino genere queqꝫ mulier. in neu/
tro genere Quæqꝫ animalia. Ut patet in his verſibus. Sequis cum
nequis nunquis aliquis per a dicis. Cætera compoſita cum quis vel
qui per e dicis. Sic per e quiſqꝫ piam nam ꝯuis cunqꝫ libet dam
¶ Item nota græciſta dicit ꝙ quatuor ſunt compoſita quę habent in
fine quis. Ut ſiquis nequis nunquis aliquis. Et iſta habent a in ca/
ſibus prædictis. ſcilicet in fœminino genere ⁊ in plurali numero neu/
tri generis ¶ Item quatuor habent in principio qui. Ut quiuis
quidam. quilibet. ⁊ quicunqꝫ. ⁊ iſta habent in illis caſibus quæ. Sex

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

autem ſunt quæ in principio habent quis. vt quiſquis quiſqꝫ quiſquā
quiſnam quiſpiam quiſputas ⁊ additur vnuſquiſqꝫ. et habent ſemper
e in fœminino ⁊ in neutro genere Et ſic ſunt quatuordecim cōpoſita a
quis ⁊ qui ¶ Nota differētiā inter quid ⁊ quod ⁊ eorum cōpoſita.nā
quid eſt ſubſtantiuū. ideo vult adiungi adiectiuis vel ſubſtantiuo geni
tiui caſus vt quid mirabile.⁊ non quod mirabile. Nā quod eſt adiecti
uum Dicendum eſt mirabile quiddam ⁊ non mirabile quoddam. ſed
quoddam nemus vel ſcutum vel templum Item quiddā mali Item ali
quid mirabile aliquid ſcutum Item quid mali feci ſed quod malū feci
Item qualis querit d̕ qualitatē Ut qualis eſt ille.dicitur bonus malꝰ
albus niger.⁊ ſic capitur queſitiue.etiam capitur relatiue. vt talis ē pe
trus qualis eſt ioānes Etiam capitur indefinite.vt neſcio qualis ſit il
le. Itē ſciendum quod oīā iſta nomina in textu poſita ponūtur relatiē
quæſitiue⁊ indefinite Sub qualis comprehenditur qualiter ſuum ad
uerbium.quia etiam habet illam conſtructionem ⁊ ponitur etiam ita
illis tribus modis vt dictum eſt.⁊ ſic faciunt omnia iſta aduerbia de/
ſcendētia ab iſtis nominibus .vt qualiter ſucceſſit vobis.ſucceſcit ipſi
taliter qualiter vobis. Item quantus quærit de quantitate continua
Etiam ponitur ꝓ quantitate diſcreta.⁊ ſic ponitur pro quot.vt quā
tum eſt hoc lignum.dicendum eſt ꝙ eſt lignum bipedale Sub quantꝰ
comprehenduntur quātum et quanto aduerbia quæ etiam habent eā
dem naturam.vt quantus fuit hector. ¶ Exemplum de relatiuo
vt tantus fuit goliad quantus fuit hector. Indefinite neſcio quātus
fuit hector Item cuias querit de gente ⁊ in queſtione ſibi accuſatiuꝰ
eſt iungendus vt cuias eſt gentem.reſpondetur. Teutonus gentem
hiſpanus.⁊ quærit de patria .vt cuias es patriam .dicendum ꝙ ſū gel
renſis vel rhenenſis ciuitatem. Tercio quærit de ſecta ⁊ opinione. De
ſecta vt cuias ſectam es tu .dicitur albertiſta ſectam. Exemplum de
opinione vt cuias philoſophus es tu.dicendum ꝙ ſum peripateticꝰ
ſtoicus. Cuiates philoſophi vos eſtis ſtoici ne.an achademici.an peri
patetici.an noſtrates epicurei. Item iſte eſt noſtras ſectā vel opinio/
nem. Iſte eſt noſtras philoſophus. noſtrates philoſophi non ſunt ita
populares ſicut veſtrates ꝗ ab epicuri ſchola ꝓdierunt Item cuius a ū
querit de poſſeſſore ⁊ ſic eſt nominatiui caſus Et eſt declinabile ꝑ oēs
caſus ⁊ genera. vt cuius eſt iſte liber.cuia eſt iſta vacca. Uñ. Dic mihi
dameta cuium pecus an moeliboei Non ver egonis nuper mihi tra
didit egon. Et debet reſponderi ad li cuius genitiuꝰ ſignificās poſſeſſo
rem .vel ntūs nominalis vel ꝓnominalis poſſeſſiuꝰ.vt cuiꝰ eſt liber iſte
liber meꝰ petri vel petrinus.⁊c̄. Unde Dum q̄rit cuius ſubiungatur
ſibi rectus. Poſſeſſiuorum gtūs ſiue priorum . Cuius pes meꝰ Iliacꝰ
Priamive meive. Et eſt dr̄a inter cuius poſſeſſiuum ⁊ cuius a quis.
Nam cuius primitiuum poteſt adiungi cuilibet dictioni cuiuſcumqꝫ
generis vel numeri.vt cuius eſt liber vel cuius ſunt libri Cuius ſunt
pecora vel cuius eſt pecus Item in euāgelio Cuius eſt imago haec ⁊c̄
Sꝫ cuiꝰ poſſeſſiuū vult ſolū adiūgi ſuo ſubſtātio i eodē gñe ⁊ nūero vt
cuia ſunt pecora.cuius pecus ⁊c̄. Differunt in accentu Nam cuius ꝑ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mitiuum primā acuit vltimā grauat. Cuius poſſeſſiuū vltimā acuit vt cuium pecus. Etiam dr̄n̄t. nam cuius primitiuū p̄t poſſeſſorem. ſed cuius poſſeſſiuū q̄rit de poſſeſſore ⁊ de re poſſeſſa. Itē quotus quærit de numero ordinali. vt quotus eſt iſte. rn̄detur ſextus. Quærit etiā de numero. vt quota ē hora. quota ē luna. rn̄detur ſexta. prima. ſecunda. Unde. Per quot⁹ hoc nomen numerus ſil' ordo notaꝛ. Ut quot⁹ ille ſedet dic ⁊ quota luna paraꝛ. Item quot⁹ iuiſti. quot⁹ veniſti. dauentriam. rn̄detur veni terci⁹ quartus quint⁹. ⁊ ſic q̄ris de numero ꝑſonarū. ¶ Item triplex eſt quod. ſcȝ qđ relatiu̅ pronominale a q̇s vel a qui. Scd̄o quot nomen numerale quærens de nūero cardinali. vt q̊t per t Et de illo loquiꝛ hic autor. Tercio dꝛ ꝙ ꝯiunctio. Vn̄ Per d ꝓnomē titulus ꝯiunctio ferꝛ. Quot ꝑ t ſcriptum nomen numerale vocaꝛ. Itꝫ quot qn̄ȝ q̄rit de numero cardinali. vt q̊t ſunt illic ſcholaſtici. Itꝫ qn̄cunqꝫ inueniꝛ qꝫ ꝯiunctio poſt iſtas dictiones. tunc pn̄t illæ ꝯiunctiones diſtingui an ſint duæ dictiones an non. qꝛ pn̄t capi diuiſim l' coniunctim. ⁊ ſcd̄m hoc faciunt aliam ſīnam. vt illi ꝓficiunt qui lr̄is dant operam quiqꝫ a vicijs alienos ſe faciunt

Quis ꝓprium nomen ⁊ q̄ ſubſtantia q̄rit
Si ꝓprium noui debet ſubſtantia q̄ri.
Qua nota ꝓprio ſ͠tm̄ de nomine q̄ro
Communi per quis etiam de noīe q̄ris
Quis bonus ē aratro bos: q̇s nat in equore piſcis

¶ Hic autor dꝛ ꝙ quis q̄rit vno modo de ꝓprio noīe. vt q̇s vocaris. rn̄detur paulus petrus. Secundo q̇s quærit etiam de ꝯmuni noīe id eſt quærit de noīe ſignificāte naturam in cōi. vt q̇s bonus eſt aratro bos Non eīn iſte bos eſt bonus aratro. ſed bos tenetur ibi pro cōi ¶ Nota drām inter vter ⁊ quis. nam ambo q̄runt de ſubſtantia ⁊ ꝓprio noīe. ſed in hoc tamen differunt. Nam vter q̄rit ſolum vnum de duobus vel inter duos. Sed quis q̄rit de vno inter plures. vt loquēdo de ſorte ⁊ platone vter illorum excellit ⁊ non q̇s illorum. ⁊ ſic in omnibus generibꝫ et caſibus. vt vtram manum bellādo amiſit. Sed de pluribus vnū petit q̇s. vt quem digitoꝝ amiſit. Unde. Quærit vter tm̄ duo. ſed quis multa vel vnum. Et ſic etiam q̄rit vtꝝ in neutro genere. Item vtrum nomen q̄rit vnum de duobus. ſed vtꝝ ꝯiunctio idem eſt q̊d an. Item vter non ſolum q̄rit vnum de duobꝫ. ſed etiam ponitur indefinite vt neſcio vter illoꝝ fecit. oculo ioannes priuatus eſt neſcio vtro. Item vter ſolet aliq̄n in quærendo geminari in diuerſis tn̄ caſibus. vt vter vtꝝ accuſauit. hoc eſt q̇s horum duoꝝ alterum accuſauit. id eſt vnus dumtaxat accuſat. ⁊ alter accuſatur. Si ita reſpondetur vterqꝫ alterum accuſat. ſenſus eſt ꝙ quiſqꝫ duorum eſt accuſans ⁊ accuſatus. vel neuter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alteꝝ accuſat id eſt nullus duoꝝ eſt accuſans ¶ Item neuter alteri of/ficiat .i. noceat. Item neuter neutꝝ accuſat vel videt ſenſus eſt ꝙ null⁹ duoꝝ videt alium a ſe nec ſeipm̄ videt. Item vterqꝫ alteꝝ accuſat dif/fert ab illa alter alterum accuſat. Nam vterqꝫ ſt duos. Alter vero vnum notat. Item alteruter fecit .i. vnus vel alius Item iſtam natu/ram ſequūtur ſua aduerbia vt vtrimqꝫ ſt van beyden ſyden. Item al trinſicus vā eenre ſyden. Nam alter q̄rit vnū de duobꝫ. Neutrolibet noch vā duſſer ſyden noch vā deer. Neutraqꝫ id eſt nec in iſta ꝑte nec ī illa Eodem modo q̇s gemiātur in q̄rēdo in diuerſis tn̄ caſibꝫ de pluri/bus. vt neſcio quis quē accuſat .i. q̇s inter plures.

¶ Sequitur textus.

Queſitiua pares optant reddi ſibi caſus

¶ Hic loq̄tur de interrogatiuis ⁊ pōit vnam regl'am gn̄alem ⁊ dī. ꝙ interrogatiuum ⁊ ſuum rn̄ſiuum debēt ſtare in eodem caſu. Ut Quo caſu quæris ſic rn̄dere iuberis. vt cuius loci. q̇nti loci. Quoto loco in ſides. rn̄detur quinto. Item littera iſta patitur inſtantias ali quas. ꝑmo in dictionibꝫ potentibꝫ regere diuerſos caſus. Nam q̄ſtio fit in vno caſu reſponſio in alio. ¶ Et ſciendum ꝙ dictiones iſtæ ſūt multiplices. Primo ſunt dictiones importantes plenitudinem vl'ino piam. vt quo liquore eſt vas plenum reſpondetur vini vel vino. ¶ Se cundo ſunt verba præcij. Ut quanti emiſti reſpondetur tribus obu/lis. Horatius. Quanti emptæ paruo. ¶ Tercio quando de/monſtratur eſſentia. Ut qualis eſt ille equus. reſpondetur eſt miræ pulchritudinis. ¶ Quarto ſunt verba actum ſpaciandi importātia nam regunt ablatiuū vel accuſatiuū. ¶ Quinto omnia ꝟba regentia accuſatiuum vel ablatiuum temporis. ¶ Sexto in poſſeſſiuis. id ē dum fit quæſtio de poſſeſſione. vt cuius hominis eſt hoc opus reſpon detur meum ſuum tuum. ſed alia a poſſeſſiuis reſponderi debēt in ſimi li caſu. Item cuius generis eſt ſcamnum reſpondetur generis neutri hic videtur quod reſponſiuum diſconuenit in caſu cum ſuo quæſitiuo Nam cuius eſt genitiui caſus. neutri datiui caſus Dicendum quod eſt genetiui caſus. nam omnia nomina habentia declinationem pronomi nalem quondam declinabantur ſicut modo nomina ſecundæ declinati onis. vt neuter neutri neutro. Alius alij alio. Unus vni vno. Item Ne qn̄qꝫ poſtponitur dictionibus caſualibus per interrogatio nem ⁊ tunc fiet reſponſio in nominatiuo vel genitiuo. vt Tuam ne domum inhābitas an alterius. reſpondetur alterius vel meam ⁊ non mei. Item petrus helye. Omne ꝟbum ſecundæ ꝑſonæ poteſt compo ni cum ne per apocopam in compoſitione poſitam id eſt per depoſitio nem iſtius litteræ e. vt audiſti conſtruitur cum ne ⁊ dicitur audiſtin id eſt audiuiſti ne. Et hoc fit etiam in pronominibus. Ut Egon. id eſt ego ne. Tun pro tu ne. Ten pro te ne. ¶ Item flen pro fles ne

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Item reſpõſio eſt triplex. quedam eſt ſatiſfaciens interrogacioni vt q̃t ſunt ſidera in coelo. dicitur multa. Altera eſt reſponſio ſatiſfaciens interroganti ſolum. ⁊ eſt vbi interrogans certificatur. ſed non eſt debita ꝓportio accidentium. vt Præpoſitioni quot accidunt. vnum. hic interrogans certificatur. Tercia reſponſio eſt ſatiſfaciens interroganti ⁊ interrogationi ſimul ⁊ eſt vbi quærens certificatur ⁊ interrogationi fiũt debita accidentia. vt quot ſunt in domo. Reſpondetur viginti ſex Cũ quæritur Cuius intereſt legere. reſpondendum eſt mea ⁊ non mei Cuius refert ſtudere. reſpondetur tua vel ioannis

Cum quia dum donec quoniam ſimileſq̄ preibunt.

Namq̄ relatiui ius implicitum tenuere

❡ Hic autor dat modum conſtruendi dictiones ſuſpenſiuas ⁊ dicit ꝙ debent ꝓ conſtrui in oratione. Exemplum vt cum veneris ad me dabo tibi equum Et ratio eſt iſta quia in ſe habent naturam relatiui. nam ſicut relatiuum includit coniunctionem. ſic etiam iſtæ dictiones includũt ſuſpẽſiones. vt cum bene ſtudueris bene tibi erit. Dum intraueris terram quam ego daturus ſum tibi caue ne accipias filiam illius filio tuo vxorem Item qr ſcientiam repulisti repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi Dum ſteteritis coram regibꝰ ⁊ principibꝰ noli te p̄meditari. Cum inimicũ ſuum obuium vidit diſſolutuz eſt cor eiꝰ Exemplum de ſimilibus. Oẽs dictioẽs infinite capte poſtq̄ licet q̄uis q̄q̄ etſi tametſi ⁊c̃. Item iſte dictioẽs in textu poſite poſſũt idifferenter preconſtrui vel poſtconſtrui. id eſt ab eis poteſt fieri incepcio orationis vel nõ. vt cum veneris ad me. Item alio modo coguntur ꝑ relatiuum vel ꝑ aliam dictionem vt ſolum p̄cõſtruantur id eſt ab eis ſolum inchoetur conſtructio. vt Cum ſteteris ante reges ⁊ p̄ſides noli te premedtari quid eis reſpondeatis.

Cũq̄ relatiuis de iure viam parat hoꝝ.

Precedens. decet obliquos q̃nq̄ preire.

Cũ tenet hoc rectus aut obliquus tenet illud.

Iſti ſubueniat ſua mater vel pater eius:

❡ Hic ponit Alexander aliam doctrinam conſtruendi ⁊ dicit ſic Antecedens obliqui caſus apte poſteriori rectum multotiẽs p̄cõſtruitur vt relatiuum habeat locum ipſuz referendi Et habet fieri ſiue ãtecedẽs ponatur in recto ſiue in obliquo vt iſti ſua mater ſubueniat. ⁊ debet cõſtrui ſic. Iſti ſua mater ſubueniat. Item iſta littera intelligitur ꝑ oẽs obliquos. De gtio vt petri ſui parentes minime r̃cordantur. De dtiõ in littera ⁊ alibi Benedicite dño oẽs angeli eius. De accõ. vt patrẽ ſequitur ſua proles. Cum inducerent puerum ieſum parẽtes eius. Virgilius. Trahit ſua quẽq̄ voluptas. Ps̃. Detrahentem ſecrete, ꝓximo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſuo hunc ſequebar. De ablatiuo vt a petro ſui libri non deteruntur. Stabat iuxta crucem ieſu mater eius. ⁊ debet ꝯſtrui Juxta crucem ieſu mater eius ſtabat ¶ Nota ꝙ obliquꝰ p̃conſtruitur adhuc alia ratione quam relatione vt in his metris. Quæſtio latio ſiue negatio ſciſſcio ſi ſit. Obliquū vero preiungas ſæpe regenti Petrꝰ heliæ ſupaddit adhuc vnum alium modum ſecundum quem oratio nõ ſemper habet ꝯſtrui ſecundum debitam ꝯgruitatem gramaticalem. ⁊ hoc ꝓpter ſeruandam orationis veritatem. ⁊ ſic dicit primo minoris. Jn multis orõnibus videt̾ ſpecialiter habere ratio ꝯſtruendi quam ſignificatio. vt patꝫ per exempla ſequentia. vt ab omni homīe habetur aliqđ caput. quæ eſt conſtruenda vt iacet. Ab omni homine. Nam ſic falſa eſſet cum nullum particulare caput habeatur ab omni homiue. Similiter iſta Non omnis homo eſt albus ſi negatio ꝯſtruatur cū verbo vt oīs hõ non eſt albus. vel ad predicatum. vt omniss homo eſt non albus ſẽꝑ erit falſa. ꝯſtruenda ergo erit vt iacet. Jtem multis modis ꝯtingit orationem aliter ꝯſtrui q̃ꝫ regule dicunt ꝓpter veritatem orõnis ſeruãdam Primo ratione negationis. vt aliquem hominem non video que debet conſtrui ſicut iacet. Si cconſtrueretnr. non video aliquem hominem/ tunc eſſet falſa. quia valet iſtam nullum hominem video. Secundo ratione ſigni vniuerſalis affirmatiue precedentis vt ab omni homine habetur aliquod caput Jn ꝓpoſitione eſt aliqua veritas. Tercio rõne alicuius termini includentis ſignum vniuerſale affirmatiuum ſicꝫ ſꝑ. vbiqꝫ. vt a creatione ade ſemper fuit homo. q̃ ſi regulariter ꝯſtrueretur eſſet falſa. quia eius ꝯtradictoria eſt vera. ſcꝫ nullus homo fuit ſemper vbiqꝫ eſt corpus q̃ etiam. debet ꝯſtrui vt iacet. Quarto rõne ſigni ex/ cluſiui vt tantum deum eſſe deum eſt verum. q̃ debet ꝯſtrui vt iacet ⁊ eſt vera. ⁊ nõ vt tm̃ cadat ſuꝑ veꝝ qꝛ ſic eſt falſa cum etiam plura alia ſint vera quã deum eſſe Etiam ibi. Tu ſolus peregrinus in hieruſalẽ ⁊ hec ignoras. vt ſolus cadat ſuꝑ hierl̃m aliter eſſet falſa. Quinto rõne copulatiui localis ⁊ temporalis. vt hic ⁊ zutphanie venditur vinum. hic ⁊ lochem venditur olus. q̃ debet ꝯſtrui vt iacet. Sed ſi ꝯſtruat̾ ſic. vinum venditur hic ⁊ zutphanie ſic eſt falſa. Exemplum de tempora/ li vt hodie ⁊ heri audiui miſſam. hodie ⁊ heri comedi panem Sexto rõne appellationis vt deum trinum ⁊ vnum cognouit Ariſtoteles. quæ debet conſtrui vt iacet. ⁊ multi alij modi inueniri poſſunt qui requirū tur. ¶ Nota ꝙ iſta poteſt eſſe doctrina per modum exceptionis ab illa regula. Tercius hinc caſus ⁊ quartus ſepe ſequuntur. Sed hoc fit ratione regule grammaticalis. videlicet talis. Quandocunqꝫ ſunt due regule inuicem repuanantes tunc debet medium inueniri vl̾ ambe caſſari debent. Sed hic vna regula cedit alteri. quia vna regula eſt ꝙ obliquus debet ſequi dictionem a qna regitur. Secunda eſt. ꝙ añcedens precõſtruit̾ ſuo relatiuo. Sic ptꝫ ꝙ p̃ma hꝫ hic dominiū ſed hic inueniendum eſt medium.

¶ Hic autor ponit aliam regulam ꝯstruendi ⁊ dicit primo ꝙ verbuꝫ
ſubſtantiuum multotiens ſubauditur in oratione. vt Pax vobis . hic
intelligitur ſit. Dominus vobiſcum. Bene nobis. Quid tibi cum illo
Non dubium. ridiculum ſupple eſt. teutonice een ghecks mere. Inep/
tiæ. teutonice mallerye. fabulæ grande vicium ⁊ dementia ¶ Item a/
lia ſimiliter verba poſſunt intelligi in oratione. Primo hoc verbū di/
co cum ſuis condeclineis. Tullius. Eloquentiam eſſe quæ penis eri/
piat ſceleſtis innocentem. ſupple dicunt. Idem. Habendas eſſe q̄ la/
xiſſimas amiciciæ habenas ſupple dicunt. Quid plura ſupple dicam
Sed quid opus eſt plura ſupple dicere. Et multa id genus id eſt illiꝰ
generis dixit ⁊ mille huiuſmodi. ⁊ potiſſime contingit iſtud fieri in al/
legando autores per aduerbia qualitatis. tunc ſemper intelligitur ꝟ
bum dixit vel fecit. vt bene de hac re. Ennius. Præclare anaxogoras.
De hac re cicero copioſe. ſed de his alias ſupple dicam. latius ſatis de
his hactenus ſupple dictum eſt. Etiam ſæpe accidit ꝙ ſubintelligitur
hoc verbum credis vel putas ſumptum cum infinitiuo verbi ſubſtan
tiui. vt Unde huic diuitias ſupple putas eſſe Unde huic animum ſup
ple putas eſſe vel credis. Et ſubintelligitur hoc verbum pertinet vel
attinet vel habet vel fit in comparando vnam rem alteri per excellen/
tiam. tunc ſubintelligitur hoc verbum habet. vt ſcimus petrum de q̊
tibi ſermo virum non illitteratum ſed nihil ad paulum ſupple habet.
id eſt nulla eſt comparatio petri ad paulum. ¶ Secundo ſubaudiunt
verba in dialogis. Dialogus eſt ſermo duorum loquentium inuicem
Exemplum. vt Cui ieſus Credis hoc. At illa ſupple reſpondit. Uti
qꝫ domine. Tunc ille Quid hic ſtatis tota die ocioſi. Cui illi. Nemo
nos conduxit ¶ Modus intelligendi verba in oratione fit in rebus
binominibus vel diuerſi nominis. vt Præclarum dictum Ciceronis
qui ⁊ Tullius. Etiam contingit alijs modis. vno modo ſubintelligi
tur verbum ratione præcedentis alicuius . vt quid agis philoſopharꝫ
an auguriaris an nihil ſupple agis Plinius. Piſcaris an venaris an
aucuparis an ſimul omnia. ¶ Nota exemplum. Hominem ne roma
num tam græce loqui. Hominem ne ſapientem tam væhementer ab/
errare. Unde Virgilius Me ne incoepto deſiſtere victaꝫ. intelligitur
vere ne ita eſt quæſitiue loquendo. ¶ Nota ꝙ non ſemper eadem per/
manet oratio in ſubaudiendo verbum loco diuerſo. vt Audiui te fuiſ
ſe in ciuitate vt cæteriſꝫ audiui te vt cæteri fuiſſe in ciuitate. In prima
ſubauditur fuerunt. vt audiui te fuiſſe in ciuitate vt cæteri ſupple fue/
runt. In ſecunda ſubintelligitur audierunt. Ut audiui te vt ceteri au
diuerunt te fuiſſe in ciuitate vt cæteros audiui te fuiſſe ¶ Item ſcien/
dum ꝙ iſtud quod dictum eſt de verbis ſubſtantiuis etiam intelligi/
tur de participijs ⁊ infinitiuis ſic ꝙ intelliguntur ſæpe in oratione vt
hoc puer audiui ex patre meo. id eſt ego cum eſſem puer audiui hoc.
Ego ſenex errata omnia in melius corrigam. Scipio conſul ſubuer/
tit ciuitatem. id eſt tunc cum conſul erat vel exiſtens tunc conſul ſub/
uertit ciuitatem ¶ Sciendum ꝙ coniunctiones intelliguntur in ora
tione eodem modo ſicut verba iam dicta intelligūtur. Unde dicit Iu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

matiſ figuratiue id eſt ad exp̄mēdum cām efficiētem naturalem alicu ius effectus vt pigrum frigus id eſt q̇a pigros facit vel efficit. Calces veloces qꝛ calces efficiūt eq̇s veloces Uinum luxurioſum id eſt vinū efficit luxurioſos. Sol eſt calidus id eſt facit calidos Lenta frena. id ē q̇a efficiūt equos lentos Tempora lenta pati frena docentur equi. Ouidius Sup̱ba victoria id ē efficit ſup̱bos. Pigra ⁊ verecūda ꝯfeſſio id ē pigros ⁊ verecūdos facit. ⁊ ſic de multꝫ alijs.

¶ Sequitur textus

Solius eſt generis adiectīm variatqꝫ

Cum numero caſum velut hic venit vna ſororꝝ

Eſt inter fratres bonus aut de fratribus vnus

¶ Hic autor dat vnam doctrinam de natura adiectiui. ⁊ d̄t. q̧ adiectīm ꝑtitiuum debet ꝯuenire cum ſuo ſubſtantiuo in gn̄e. ⁊ p̄t ſecum diſconuenire in numero ⁊ in caſu. quaſi diceret. Adiectīm ⁊ ſubſtantiuum ſemꝑ debent ꝯuenire in tribus accn̄tibꝫ. ſed nō eſt verum d̄ adiectiuis ꝑtitiuis. Exemplum vt Una ſororum. ¶ Et nota q̧ eadē ſententia exp̄mi p̄t ꝑ gtīm ꝑtitiuum. vel ꝑ accīm mediāte p̄pōne inter. vel ꝑ abltīm mediāte p̄pōne de. vt vnus fratrum. vnus inter frēs. vnꝰ de fratribꝫ. Et ſub de intelligūtur iſte præpōnes e ex ⁊ in. vt ſolus ex omnibꝫ. ſolus omnium. vnus omnium fecit. vnus in omnibꝫ id ē omnium. Tu bethleem iuda nequaq̄ꝫ es minima in principibꝫ iuda. i. inter principes. vel nequaq̄ꝫ es minima principum. ¶ Item fallit aliq̄bꝫ modis q̧ adiectīm ꝑtitiuum non ꝯuenit cum ſubſtantio in gn̄e. Primo qn̄ gtūs eſt nomē collectīm. vt ỽgilius eſt optimus plebis Et iſte gtūs erit p̱l'is numeri niſi in dictionibꝫ collectiuis in q̇bꝫ poteſt eē ſingularis numeri. vt vnus plebis eſt ioānes peſſimus gentium Secū do qn̄ gtūs eſt nomē heteroclitum in gn̄e. vt vnum epularum. vna paſcuorum. vnum cœlorꝝ eſt criſtallinum. alterum empireum. Et ſm iſtum modum ſoluitur iſtud. vna dierꝝ cum dies ſit hetroclitum genere vt notum eſt. Tercio cum gtūs implicite ab alia dictione regit̄. vl' qn̄ gtūs eſt eq̇uocus. vt vna ſabbatorꝝ id eſt vna die ſabbatorum. Item ſabbatum eſt equiuocum vt prius in regimine genitiui. Quarto quando eſt partitio non ſm nomen vel vocem nominis. ſed ſm rem nominis. Ut quantitatis aliud continuū aliud diſcretum. Et hoc fit quando diuiſio fit in rebus irrationabilibus. Ut domus aliud tectum. aliud fundamentum. Gregis vnum bos aliud ouis. Quinto in concœptione implicita id eſt quādo in genitiuo fit concœptio generum. vt vna parentum meorum. Sexto ad exp̄mendum diſcretionem ſexus, vt vna anſerum. vna camelorum. vna ferarum. vna turtu/

rum. Septimo qñ adiectm̄ regens gtm̄ magis inclinat ſe ad caſum p̄/cedentem q̄ȝ ad gtm̄ ſubſeq̄ntem. vt o deus optime rex. o iuuenis pul/cherrime rex. Et iſto modo dr̄ indifferenter. leo ē fortiſſimus beſtiaꝝ. vel fortiſſima beſtiaꝝ. ſcd̄m q̄d fortiſſimus poteſt ſe inclinare tam ad præcedens q̄ȝ ad ſubſequens. ⁊ hoc fit de bonitate ꝓferentis ⁊ loq̄ntis Prouerbioꝝ. xxx. Leo fortiſſimus beſtiaꝝ nullius pauebit occurſum. Margarita ē pulcherrim⁹ lapidū. vel pulcherrima lapidum. Dicitur et ꝫ homo eſt digniſſimus vel præſtantiſſimus vel digniſſima creaturaꝝ. ſed ſi nullum ſubſtantiuū præceſſerit non licebit loqui ad placitum. ſed adiectiuum conformabit ſe cum genitiuo ſeq̄nte in genere. vt fortiſſimus beſtiaꝝ. pulcherrima lapidū incongrue dicit̄. ſed pulcherrimus lapidum hic eſt.

¶ Seq̄tur textus.

Cum diuerſorum verbum rectis numerorum
Interponatur vtrilibet equiparatur:
Sermones ſummi patris eſt meditatio iuſti

¶ Hic Alexander ponit vnam aliam doctrinam ꝯſtruendi ⁊ dt. Qñ verbū ſubſtantm̄ ponitur inter duos rectos q̄rum vnus eſt ſingularis numeri ⁊ alius pluralis numeri. tūc poteſt ꝯuenire vtrilibet id eſt pōt conuenire cum nto p̄ræcedenti vel ſeq̄nti. vt ſermones ſummi patris eſt meditatio iuſti vel ſunt ¶ Notandū qñ verbū eſt accipitur pro ſignificare tūc poteſt habere diſconuenientiam cū ſuppoſito præcedente ⁊ illa admittitur ratione expoſitionis. Exemplum. vt nuptiæ eſt vnum connubium. id eſt ſignificant vnum connubium. Tonitrua eſt ſonus. id eſt tonitrua ſignificant ſonum factum in nubibus. Septem lampades ante thronum dei. eſt ſeptiformis gratia ſancti ſpiritus id eſt ſignificant. Item piſces quos apoſtoli cœperūt eſt collectio vel fideliū captio id eſt ſignificant captionem fidelium Lampades virginū fides noſtra ē. i. ſignificant fidem noſtram ¶ Item ſex ſunt modi quibus verbū ſubſtantiuum poteſt poni inter rectos diuerſorū numerorum. Primo quando vnus rectorum eſt pluralis numeri ſcd̄m vocem. ſed ſingularis ſecundum intellectum. id eſt quando dictio eſt pluralis numeri tātum. vt athenæ ē pulchra ciuitas. Londoniæ ē diues oppidum Scd̄o qñ vnus rectoꝝ eſt pluralis numeri ſcd̄m ſignificatum. ſed ſingl'is ſm vocem. vt eſt dictio collectiua. vt vna turba ſunt multi homines. Tercio qñ vnus rectorum accipitur realiter alter figuratiue. vel quando eſt figuratiua loquutio. vt ſeptem lampades ante thronū dei. ē gratia ſpiritusſancti ſeptuplex Quarto qñ eſt ponitur ꝓ ſt. vt in exemplo præcedenti. Aliud exemplum. Nuptiæ eſt vnum ꝯnubium. Arma eſt fides noſtra. Quinto ratione participationis vnius in pluribus. Ut vnus homo ſunt plures. vel plures homines eſt vnus. Sexto ad expri

experiendam vnitatem in materia aliqua. vt veſtes quas geritis ſor/
dida lana fuit. Nam lana ſordida eſt.

Quando relatiuum geueꝝ caſus varioꝛum

Inter ſe claudunt qui rem ſpectant ad eandem

Per genus hoc poterit vtrilibet ecꝑarari

Eſt pia ſtirps ieſſe quem chꝛiſtum credimus eſſe

¶ Hic ponit aliam doctrinam de dictione poſita in medio Et dr ſi
relatiuum ſit poſitum inter duo nomina diuerſoꝝ generum quæ ſpec/
tant ad eandem rem. tunc reltm̄ poteſt conuenire tam cum præcedenti
q̄ꝫ cum ſequenti. Vt pia ſtirps ieſſe eſt quem chꝛiſtum credimus eſſe
Apoſtolus Sumite gladium ſpiritus ſancti quod eſt verbum dei.
Item littera pn̄s nō multum differt a regula p̄cedenti. Nam iſta dat
p relatiuum. ⁊ p̄cedens datur per v̄bum ſubſtantiuum. Duplex eſt
reltm̄. vnum ſubſtantiæ. alterum accidentis. Relatiuum ſubſtātiæ vt
qui quæ qđ. Reltm̄ ſubſtātiæ in medio poſitum magis petit ꝯuenire
cum præcedenti loquendo grammaticæ q̄ꝫuis poteſt ꝯuenire cum ſeq̄n
ti vt ſemen quod eſt deus. Etiam dici poſſet ſemen qui eſt deus. Sed
reltm̄ accidentis poſitum inter dictiones diuerſoꝛum generum h̄ebit
ꝯuenientiam cum ſequenti. vt talis eſt ioānes quale eſt animal. Nul/
lum deo tale ſacrificium qualis eſt zelus animarum Et ſi contrarium
inueniatur hoc non eſt imitandum. Unde Hoꝛatius Tuæ ſunt mā/
mæ quales ſunt vbera vacce. Hic enim nos dicemus qualia. Et hoc
tangit floꝛiſta in pꝛincipio ſui libri. ¶ Notandum q̄ quandocūq; re
ltm̄ ponitur inter duos caſus quoꝛum ſequens caſus eſt ꝓꝓꝛium no/
men vel hominis vel alterius rei. tunc relatiuum confoꝛmabit ſe cum
ſequenti. ſi ꝓꝓꝛium non fuerit vtrilibet ſe ꝯfoꝛmare poteſt. Exempluꝫ
Saluſtij Eſt locus in roma quod capitolium appellatur. Sedebat
herodes pꝛo tribunali in loco quod pretoꝛium appellatur Tullius.
Sapientiæ ſtudium quæ philoſophia dr. ¶ Item ex illis ſempiter/
nis ignibus quæ vos ſydera nuncupatis. Et hoc fit communiter vbi
ponuntur iſta verba vocatiua nuncupoꝛ appelloꝛ circa relatiua quia
tunc volunt conuenire cum ſequenti. Item ſciendum q̄ relatiuum cō
foꝛmat ſe aliquando non ſolum in genere cum dictione ſequente. ſed
etiam aliquando in numero ⁊ in caſu aliquando. Aliquando vero
in genere ⁊ in caſu ſimul. In genere vt habetur in littera. Eſt pia
ſtirps ieſſe quem chꝛiſtum credimus eſſe. Ex flumine quam pꝛoxi/
mam eſſe oppido aquam ſupꝛadiximus In numero vt vniuerſas fa
milias fames extinxit. quæ pars maxima eſt. In genere ⁊ in nu/
mero ſimul. Vt ſupplicationes qui maximus honoꝛum victoꝛibus
datur in toga meruit. Nec parem poſuere ſuis quæ maxima turba

ē. In caſu Scipio cui africano cognomen fuit Cartaginē ſubuertit. Urbem quam ſtatuo vrā eſt. ſubducite naues. Itē relatiū pt ɔuenire cum dictione ſeqnti vel p̄cedenti qn̄ ibi ē aliqualis idemptitas. vt eſt pia ſtirps ieſſe quem chriſtū credimus eſſe

Sic adiectiuū reperimus ſepe locatum:
Eſt coluber factus vel facta myſtica virga
Ponere ſup̄ma dum non debes ſine cauſa

Qn̄ do adiectiū ponitur inter ſubſtantiua diuerſoꝝ geneꝝ p̄t ſe confor mare cum vtrolibet. vt coluber eſt factus vel facta myſtica ꝟga Item adiectiuū participiale poſitum inter ſubſtantiua diuerſoꝝ geneꝝ vult ſe ɔformare ſubſtantiuo præcedēti. vt virga eſt facta coluber. Et hoc contingit q̄a q̄ndo adiectiuum participiale ponitur inter ſubſtantiua diuerſoꝝ geneꝝ tunc habet ſe ad ſubſtantiū præcedens ſicut adiectiuū ⁊ ad ſeqns ſicut dictio regens. vt ioannes eſt futurus cadauer ¶ Nota omnia adiectiua copulantia ſimiles caſus poni poſſunt inter ſubſtan/tiua diuerſoꝝ geneꝝ. vt ſunt creditus æſtimatus factus futurus. ⁊c. Uerbum eſt factum caro. Homo ē futurus cadauer. id eſt erit cada/uer. ibi futurus eſt participium q̄a habet omnem naturam participij Et poſſunt talia participia non ſolum copulare ſubſtantiua. ſed etiaꝫ adiectiuum ⁊ ſubſtantiū. vt Ioannes eſt habitus bonus. mancipium illud eſt dictum petrus. Ioannes eſt futurus bonus. Sed quando ta le adiectiū participiale conuenit cum ſubſtantiuo præcedenti oratio ē congrua. ſed quando cum ſequenti eſt incongrua Exemplum vt aqua eſt facta vinū ⁊ non factū. Sil'r in accō. vt credo verbum dei fcm̄ car/nem quod chriſtiani credunt. Item in euangelio. Cum guſtaſſet archi triclinus aquā vinum factum. ibi ſacra ſcriptura vtitur licentia ſua. Nos eīn dicemus. Cum guſtaſſet aquā factā vinum Item participia verboꝝ vtōꝝ etiam copulant ſimiles caſus diuerſoꝝ geneꝝ. vt illō mā cipium ē vocatum petrus homo eſt futurus cadauer Inter illa tria o/rationum genera de q̄bus Alexander loquutus eſt. Ultimū3 eſt magis incongruū ſcꝫ homo eſt futuꝝ cadauer. Et tali genere orōnum non li cet nobis vti primo genere orationum ſcilicet Sermones ſummi. ⁊c. licet vti.

Occurritqꝫ tibi qn̄qꝫ relatio ſimplex
Femina q̄ clauſit vite portā reſerauit

Relatio

¶ Hic Alexander dicit qꝫ ſimplex relatio eſt quando relatiuū ⁊ ante/cedens non ſupponūt pro eadem re in numero. vt fœmina clauſit por tam vitæ quæ reſerauit. ⁊ tales relationes ſimplices ſunt crebræ. vt io annes laborat eo morbo quo petrus laborat. ē relatio ſimplex. qꝛ nō ē

poſſibile eundem morbum eſſe in petro q̄ eſt in ioāne.ſed laborāt ſimi
li morbo ⁊ ſic de multis alijs.vt ioānes comedit eum cibum quem pe
trus comedit.bibi hoc vinum qd̄ tu bibiſti . id eſt Comedi talem cibū
qualem tu comediſti.habeo eas pecunias quas tu habes Emi eum li
brum quem petrus emit.id eſt talem librum qualem petrus emit. hec
herba creſcit in horto meo.Et iſte nō ſunt vicioſe orōnes . ſed bn̄ tali
genere orōnis vtimur qꝛ ſi nō vteremur relatiōe ſimplici diceremꝰ fal/
ſum credētes nos dicere verum .

Ad ꝑtem vocis de iure relatio fiet

Extra ſepe tn̄ queras ad quod referatur

Rex eſt carnoti patrie hue p̄reualet omni

⁋ Dicit ꝙ relatio debet fieri ad an̄cedēs expreſſum ⁊ qn̄ꝙ fit ad an̄/
cedens ſubintellectum.vt rex eſt carnoti patrie q̄ ſupple ciuitas p̄reua
let omni patrie.ibi reltm̄ conuenit cum ſubſtātiuo ſubaudito ſcꝫ ciui
tas vel vrbs Sic Domus iſrael ſperauit in dn̄o adiutor eoꝝ ⁊ ꝓtector
eoꝝ eſt.ſupple hoim.Dicitur carnotum carnoti neutri gn̄is Item pa
tria ſt vrbem in qua aliquis natus eſt.⁊ ergo exemplum alexandri nō
eſt ſatis latina orō.qꝛ nō dicimꝰ eſt pulchra patria. ſed pulchra vrbs .
ſed dicemus eſt patria mea tua ſua ꝑ illa ꝓnomina. ſed qn̄ volumꝰ lau
dare dicemus eſt pulchra terra.bona terra.Quia patria eſt vrbs ī qua
natus eſt aliquis Inde patrius a. um. poſſeſſiuum.vt dauētria eſt no
men patriæ dauētrieſiū Dauētrieſis eſt nomē patriū.

Sepe relatiuo ꝯformari reperitur

P̄recedens rilli dum p̄reſidet immediate

Sermonem quem vos audiſtis verus habetur

Uſu communi tn̄ hoc non debet haberi.

⁋ Dicit ꝙ antecedens ſæpe ꝯformatur relatiuo quando immediate
præcedit.vt Sermonem quem vos audiſtis verus habetur. Illa eſt
oratio vicioſa . Primo quia adiectiuum ⁊ ſubſtantiuum ſunt diuer/
ſorum caſuum. Scd̄o quia habetur habet accuſatiuum ſuppoſitum
⁊ haberet iure nominatiuum . ⁊ fit illa orō latina quando mutatur ſic
quem ſermonem audiſtis verus habetur Quas litteras ad me dediſti
pergratæ mihi fuerunt Sic illa tria pronomina hic ille ⁊ is ſunt an/
tecedentia ad hoc relatiuum qui. Accidit autem quandoꝙ ꝙ ſubſtā
tiuum quod poneretur iure apud antecedens ponitur apud relatim.
vt quandoꝙ dicitur. Is homo currit qui mouetur . Ille homo cur/

uenalis . Græculus eſuriens in cœlum iuſſeris ibit . id eſt ſi iuſſeris.
Ouidius. Gnoſia feciſſes inopem ſapientem amaſſet id eſt ſi feciſſes
Plinius . Dediſſes huic animo par corpus id eſt ſi dediſſes ⁊ ſic in mꝉ
tis alijs orationibus .

Sequitur textus .

Nobilis et fixi naturam noſſe decebit
Eſt adiectiuum vocis vel ſignificati.

¶ Hic autor ponit vnam adhortationem ⁊ dr̄ ꝙ optimum eſt noſce/
re naturam adiectiui ⁊ ſubſtantiui Nam ſæpe adiectim ⁊ ſubſtantiua
ponūtur in orōne. ⁊ etiam adiectiua ſunt varia. ideo neceſſe eſt noſcere
naturam eorum. Nam quædam ſunt voce tm̄. quædam ſignificatione
tantum. quædam voce ⁊ ſignificatiōe ſimul . Voce tm̄ eſt adiectiuum
quod habet vocem adiectiualem. non tamen ꝼt adiectiue. id eſt habet
vocem mobilem de gn̄e in genus. ſed non ꝯnotat formam adiectiua/
lem inhærentem alicui ſubiecto ⁊ ſunt pronomina p̄mitiue ſpeciei.
Nam ſub pluribus vocibus ꝼnt omne genus. vt ipſa ipſe ipſum . illa
ille illud . ⁊c̄. Item adiectiuum ſignificatione tantum eſt quod ſig/
nificat adiectiue vel formam accidentalem non tamen habet vocem
adiectiualem . id eſt non mouetur de genere in genus. ⁊ ſunt nomina
officiatorum ⁊ dignitatum. vt papa. ep̄s. faber. ⁊c̄. ⁊ ſunt in p̄ma ſpe/
cie qualitatis . Item Adiectiuum voce ⁊ ſignificatione ſimul eſt qđ
mouetur de gn̄e in genus ſub vna terminatione vel pluribus. ⁊ cum h̄
connotat formam accidentalem vt albus niger doctus ruber ¶ Ad
iectiuorum quædam ſunt nominalia quædam ꝑticipialia. Adiectiuū
nominale vult conſtrui coniunctim cum ſuo ſubſtantiuo Participia/
le autem diuiſim Exemplum p̄mi vt homo albus currit. Exemplum
ſecundi vt homo legens currit. Item adiectiuum adhuc eſt duplex q̊d
dam eſt primæ impoſitiōis ⁊ quoddam ſecundæ impoſitionis. Exem
plum primi vt albus niger. Et prime impoſitionis dicūtur ideo quia
rem ꝼnt ab extra. Exemplum ſecundi vt categoricus hypoteticus qꝛ
non ꝼnt rem ab extra . ¶ Sciendum ꝙ adiectim primæ impoſitio/
nis non debet adiungi ſubſtantiuo ſecunde impoſitionis. ⁊ econuerſo
adiectiuum ſecundæ impoſitionis non debet adiungi ſubſtantiuo pri/
mæ impoſitionis. quia non dicetur homo cathegoricus. homo hypo/
teticus cappa hypotetica. Item quædam adiectiuorum ſunt partitiua
⁊ quædam non. Partitiua ſunt quæ ſignificant partem alicuius mul/
titudinis ⁊ ſic omnia ſigna vniuerſalia ⁊ particularia ſunt adiectiua
partitiua præter omnis vt dicunt ꝗdam grām̄atici . Item p̄ſens lrā
legit͛ adhuc aliter ſm alium ſenſum Nobilis ⁊ fixi naturā noſſe doce
bit. i. necē eſt noſcere naturā adiectiui ⁊ ſubſtantiui. qꝛ volūt ꝯucire in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tribus ſcilicet in genere in numero ⁊ in caſu. Itē fallit aliquibus mo
dis ꝙ adiectiuum ⁊ ſubſtantiuū non conueniunt in tribus accidenti/
bus. Primo modo fallit in conſtructione partitiua. vt vna ſoroꝝ hic
diſconueniunt in caſu. Secundo fallit ad exprimendum naturam vel
eſſentiam rei. vt Virgilius. Triſte lupus ſtabilis. id eſt triſticiā eſſen
cialiter inferens ſtabulis id eſt ouibus continens pro contento. Va/
rium ſemper ⁊ mutabile femina. Idem. Dulce ſatis humor depulſis
arbutus hedis. Ouidius Turpe iacens mulier multo medefacta lieo
Tercio quando maius cōmune intelligitur in inferiori ſuo. vt prene/
ſte ſub ipſa. hic intelligitur ciuitate. Et adulter erit ſuperandus. ibi no
minatiuus intelligit. ¶ Quarto fit econuerſo cum inferius intelligit
in ſuperiori. vt Ouidius Hoc pecus omne meū multę ſtabulantur in
antris. Multas ſcꝫ oues ⁊ capras. ¶ Quinto ad exprimēdum diſcre
tionē ſexus. vt Auſer erat quondam ſpecioſo germine feta. ⁊ hoc con
tingit in omnibus epiceni generis. Iacob preparauit fratri ſuo Eſau
triginta camelos fetas. ⁊ ſcd̄m hunc modum dicitur ꝙ ſanctus Ioan
nes fuit puriſſimus virgo. ⁊ ſic etiam in conceptione generum. vt Io
annes ⁊ bernardus ſunt albi. Item ex cognatione nominatiui ⁊ voca
tiui. vt petre iacens nudus ſurge ¶ Ultimo modo quando adiectiuū
plus reſpicit ſignificatum ſubſtantiui q̄ꝫ vocem. ⁊ hoc eſt in ſubſtanti
uo collectiuo. vt turba quæ non nouit legem domini maledicti ſunt.
¶ Item fallit quatuor modis ꝙ adiectiuū non adiungitur ſuo ſubſtā/
tiuo. Primo quando adiectiuū ⁊ ſubſtantiuū idem ſignificant. vt ho/
mo rationalis. Secundo quando eſt diuerſitas accidentium. vt alba
vir. Tercio quando eſt diuerſitas ſignificationis. vt hinnibilis homo
rationalis aſinus non dicitur. Quarto diuerſitas modorum ſignificā
di. ⁊ ſic non dicimus quilibet ſortes omnis petrus. nam omnis ſigni/
ficat per modum plurium. ⁊ petrus ſiue ioannes ſignificat per modū
vnius Unde verſus. Quattuor impediunt coniungi mobile fixo Idē
diuerſum triplex. vt Homo rationis. Alba vir. homo hinnibilis. ſor
tes quilibet. Item adiectiua non ſemper habent ſubſtantiua apud ſe
ſed bene poſſunt ſubſtantiuari. vt album currit. Et poſita ſubſtanti/
ue habent triplicem reſolutionem. Primo per hoc nomen res ⁊ ſua fe
minina. vt Album currit. id eſt alba res currit. Dicta placent vobis
eſt res dictæ placent vobis. Secundo reſoluuntur in nomen proprie/
tatis. id eſt in ſua abſtracta. vt deſcendamus in planum. id eſt in pla/
niciem. Unde Virgilius. Seruantiſſimus æqui id eſt æquitatis
Tercio reſoluuntur in hoc commune ſuperius pars. vt multum vini
id eſt multa pars vini. Unde verſus. Cum ſubſtantiuo tibi quoduis
mobile ſtabit. In neutro genere ſic tripliciter variabis. Planum pla/
nicies album res alba vocatur Multum pars multa ſic tripliciter va
riatur. Etiam quandoqꝫ ſubſtantiuātur adiectiua in feminino genere
Unde Pſalmiſta. Unam petij a domino hanc requiram. vnam id eſt
rem vnam. Ibidem. Et aridam fundauerunt manus eius id eſt aridā
rem quæ eſt terra. vel arida ſubſtantiue id eſt terra ¶ Sciendum ꝙ
adiectiua rerum animatarum adiunguntur quandoqꝫ rebus inani/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rit qui mouetur. quãdocunqꝫ ergo illud ſubſtãtiuum ponitur apꝺ re/
latiuum qui. quod poni debet apud is ille. ⁊ hic tunc fit ibi regl'a hu/
ius textus. vt Quam vrbem ſtatuo illa veſtra eſt. Quem ſermonẽ au
diſtis is verus eſt. Iſtæ ſunt oꝛões latinæ. ſed ſi dico. ſermonem quem
vos audiſtis verus habet. Vrbem quam ſtatuo vrã eſt minus latinæ
loquoꝛ. Sic ⁊ iſtæ oꝛões. Quas ad me dediſti lrãs. hæ admodum mi
hi gratæ fuerunt. ſunt latinæ oꝛões Sz haſqꝫ ad me dediſti lrãs mihi
gratæ fuerunt. nõ eſt ſatis latina. ſed ⁊ hæc. Sermonem quẽ vos au/
diſtis verus habet. Populo vt placerent quas feciſſet fabulas eſt la/
tina. Et licet nobis his vti. Quas ad me dediſti lrãs hæ mihi fuerunt
gratæ. ⁊ etiam. Hæ quas ad me dediſti lrãs fuerunt mihi gratæ. ⁊ ſic
de ſimilibus. Vrbem quem ſtatuo vrã eſt. Virgilius dicit. ⁊ ibi vſus
eſt ſua licentia. Etiam iſta oratio ẽ latina. Quibus hoib⁹ tu inuides
eos ego diligo. id ẽ eos homines diligo ¶ Item ſicut fit per relatiuum
⁊ ſuum antecedens ſic etiam fit ꝑ demonſtratiuum. vt tuo libꝛo meus
pꝛeſtantioꝛ ẽ talibus orationibus licet nobis vti. quare non indigent
excuſatione. Item hæc oratio. Sub q̃ nunc recubas arboꝛe virga fu/
it ẽ latina oꝛõ. vt arboꝛ ſub q̃ nunc recubas fuit virga. vel ea arboꝛ fu
it virga ſub q̃ nunc recubas. ⁊c̃. Sed hæc non ẽ latina. Arboꝛe ſub q̃
recubas virga fuit. Si relatiuum ꝑponeret ſubſtantiuo latiua oꝛõ
eſſet ſed qñ ꝑponitur ſubm̃ tunc non ẽ latina. vt virgi⁹ ꝑpoſuit ſubm̃.
Vrbem quam ſtatuo vrã ẽ. ⁊ non ꝑpoſuit relatiuum. qꝛ potius volu/
it vti licentia ſua qꝫ ponere vicioſum verſum

¶ Sequitur textus

Inuenies iunctum poſſeſſiuo genitiuũ:.

Vt mea defunctae da molliter oſſa cubare

¶ Dicit ꝙ genitiuus adiungitur ſæpe pꝛonomini poſſeſſiuo poſi
to loco pꝛimitiui. vt mea defunctæ da moliter oſſa cubare. Tuam ipſi
us animam pertranſibit gladius doloꝛis. Et hæ orationes non ſunt
vicioſæ. ⁊ nos vtemur his orationibus ⁊ non alijs. vt dicemus meus
ſolius liber iacet in ſcholis ⁊ nõ mei ſolius liber. Mea ſolius cã. mea
vnius cauſa. tua vnius cauſa. ⁊ nõ mei vnius cauſa. tui vnius cauſa.
Item cauſa non ↄſtruit cum gtĩs illis mei tui ſui nrĩ ⁊ veſtri. ſed poni
tur cum poſſeſſiuo in ſimili caſu. vt mea cauſa. tua cauſa. ſua cauſa fe
ci hoc. Noſtra ipſoꝛum cauſa dicemus quando loquimur de multis.
Liber meus legentis iacet in ſcholis. ⁊ non liber mei legentis. Sic ex/
audi vocem meam clamantis ad te iugiter. ⁊ non vocem mei. quia il/
le genitiuus mei non conſtruitur poſſeſſiue. Tulit pueꝝ de latere meo
ancillæ doꝛmientis. Nec dicitur hic liber eſt noſtri ipſoꝛum. ſed hic eſt
noſter ipſoꝛum liber. vel liber eſt noſter ipſoꝛum. Non dicemus ille eſt
liber mei doꝛmientis. ſed meus doꝛmientis. ⁊ non eſt ratio aſſignanda
niſi ſola voluntas grammaticoꝛum qui nõ voluerunt iſtos genitiuos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mei tui ſui regi ex vi poſſeſſionis. vt nõ voluerũt dicere albedo mei ſed
mea. pater meus ⁊ non mei. Eſt meus ipſius pater Iſta eſt mea ipſius
culpa. Sic dicemus p pticipia liber eſt meus dormientis ⁊ non mei
dormientis. Sic etiam illi gti nõ ↄſtruũtur cum intereſt ⁊ refert. vt in/
tereſt mea ipſius ⁊ nõ mei ip ſius . mea ſolius mea vnius intereſt lege/
re. ⁊ non mei ſolius. Et dr mea ſolius intereſt legere ⁊ nõ mei ſolius
qm̃ veteres grammatici ita loquuti ſunt. quos nos oportet imitari.
Et ſi quæritur an pro poſſeſſiuo licet ponere gtm̃ pmitiui. Dicendum
q pro poſſeſſiuo pronominali licet ponere gtm̃ pmitiui ſicut pro poſ/
ſeſſiuo nominali ponitur gtũs pmitiui. vt Cauda equina id eſt cau/
da equi . ſed ſic non fit in pronominalibus poſſeſſiuis. quia analogia
non ſemper eſt ſequenda in grammatica Queritur an poſſint iungi a/
liquibus ſubſtantiuis iſti genitiui mei tui ſui ⁊c̃. Dicendum q poſſũt
vt nominibus verbalibus. vt facito hoc amore mei. amore tui vel ſui.
ſic odium amor cupido deſiderium . Cum alijs autem ſubſtantiuis ñ
conſtruuntur ſicut cum cauſa liber pes ⁊c̃. quia non dicitur cauſa mei
ſed mea. Ita veni huc cauſa videndi ioannem ſic mutatur veni huc cã
ioannis videndi Item veni cauſa videndi te reſoluitur veni huc cauſa
tui videndi. Ibi em̃ eſt acceptio quia cauſa ibi bene conſtruitur cum
gtõ tui ſi apponitur gerundium . non tamen dicitur feci hoc cauſa tui
ſed tua. Cum dr veni cauſa loquendi tibi. ibi nõ poteſt fieri illa muta
tio dicendo veni cauſa tui loquendi . Item nomina ſignificantia par
tem vel ppⁱetatem non conſtruũtur cum his gtis mei tui ſui. Inueni
tur tamen ps ↄſtructuȝ cum his gtis apud autores. ergo ſic bñ dicimꝰ
Parte mei ſui tui veſtri noſtri. Ioãnes dimidia pte ſui albꝰ eſt. Ouidi
us in fine decimiquinti metamorphoſeon . Cum volet illa dies quæ
nil niſi corpis huius Ius habet incerti ſpacium mihi finiet æui. Par
te tamen meliore mei ſuper alta pennis. Aſtra ferar nomenqȝ erit inde
lebile noſtrum. Ubi ablatiuus parte conſtruitur cum gtõ mei. Ioan/
nes rogauit me ex pte tui vt darem ad te librum non dicemus ſed me
lius dicitur nomine tuo quia ex parte eſt ſm partem . Ut equus ille
eſt ex parte niger ⁊ ex parte albus . id eſt ſm partem albus ⁊ niger .
Et dicemus Dixit vt darem ei librum nomine tuo . Salutetis ioan
nem meo nomine . ⁊ non ex parte mei . Nec dicemus nomine mei. qꝛ
illi gti mei tui ſui noſtri veſtri non ſtant cum ſubſtantiuo nominali .
niſi in ſimili caſu vt dictum eſt. vt petrus iuſſit te ſalutari nomine ſuo.
⁊ non nomine ſui. Item beue dicitur liber ille eſt mens ex parte . id eſt
ſm partem . Item veni huc cauſa tui ſalutandi . bene dicitur . ſed ſi
non adderetur ſalutandi non valeret . Et reſolutio poſſeſſiui in pri
mitiuum non debet fieri ſicut aliqui volunt . quia non licet nobis vti
illis orationibus in quibus poſſeſſiuum reſoluitur in genitiuum pri/
mitiui . Nam hæc reſolutio non eſt bona . Amor meus id eſt amor
mei . quia mutatur ſenſus . habent enim duos ſenſus . Nam amor
meus eſt qui eſt in me actiue . Amor mei . id eſt qui eſt de me paſſi/
ue . Deſiderium tuum quod eſt in te . Deſiderium tuum quod
eſt in alio . Sed non eſt hic idem modus . Meus ipſius liber .

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bñ dꝛ ⁊ non mei ipſius liber. Sic mea defuncte da molliter oſſa cuba
re. bñ dr mulier moꝛitura ⁊ non mei defuncte. Non eñ mulier moritu
ra latine dicere p̄t. Da oſſa mei defuncte cubare molliter.

Sepe relatiuū pro p̄ē refertur ad ipſum

Ut mea ſcripta legis q̇ ſum ſubmotus ad hiſtꝛ.

¶ Relatm̄ ſepe refert̄ ad pꝛonomen poſſeſſiuū pꝛimitiui loco poſitū
vt tu legis mea ſcripta q̇ ſum ſubmotus ad hiſtꝛ. Tu vides ſociū me
um q̇ ſcribo. ⁊ dicimus ſocium meū pro ſociū mei. ⁊ ad illud poſſeſſiuū
fit relatio. Itē duob᷒ modis fit relatio ad poſſeſſiuū. Qn̄qꝫ fit ad poſ/
ſeſſiuū ⁊ ad ſubm̄. vt legis mea ſcripta q̄ ego ſcripſi. Qn̄qꝫ fit ad poſ/
ſeſſiuū ⁊ ad ſubm̄. vt legis mea ſcripta q̇ ſum ſubmotus ad hiſtꝛ. Scri
pta ſunt hec ad coꝛreptionē noſtrā in quos fines ſcl'oꝝ deuenerit. Et
obſeruaſti oēs ſemitas meas. q̇ qua ſi putredo ꝯſumend⁹ ſum Itē nos
poſſumus hac relatione vti ⁊ debemus qꝛ nō licet nobis illos gt̄ōs po
nere poſſeſſiue quare non mutabimus poſſeſſiuū in pꝛimitiuū. ſꝫ vte/
mur poſſeſſiuo. non eñ dicemus tu legis mei ſcripta q̇ ſum ſubmotus
ad hiſtꝛ. Itē qn̄qꝫ ad illos abl'tōs mea tua ſua nrā ⁊ vrā fit relatio per
hanc regulā. vt mea intereſt q̇ ſum in ſcholis. tua intereſt qui ſedes in
ſcholis.

Ponis ob id ſolum p̄cedens ſepe qd̄ inde

Certa relatio fit tua v̓ga tuus baculuſqꝫ

Ipſa mihi vere pꝛebent ſolacia vite.

¶ Hic dt q᷒ an̄s ponit̄ abſolute. vt relatm̄ habeat locum veniendi in
ꝯſtructionē. vt ver ⁊ eſtatē tu plaſmaſti ea. Tua virga ⁊ tuus bacul⁹
ipſa me ꝯſolata ſunt. Et fit hec abſolutio in oī caſu. vt fr̄ tuus is ve/
niet. Joannis fris tui eius miſereoꝛ. Joanni ei faueo. ioannē eum di/
ligo. ioanne eo vtor Itē ipſe qn̄ addit̄ dictioni ſt q᷒ alius non fecit. ſed
de ſe loquens nec alius ſuo noīe fecit. vt egoipſe hoc feci. i. nemo fecit h̄
noīe meo. Poteſt eñ hec eſſe vera. ego hoc feci q̄uis iſta eſſet fl'ā ego/
ipſe feci. qꝛ ſi aliquis faceret noīe meo poſſem adhuc dicere. ego feci h̄
ſed tunc eſt fl'm̄ dicere per ipſe dicendo. egoipſe feci hoc. Addit̄ etiam
ipſe relatiuo qui. vt zegerus ē qui ipſe hoc fecit. Et non ꝯiungitur met
huic quod ē qui. ⁊ ergo dꝛ in textu ipſa me ꝯſolata ſunt. vt Joannes ⁊
petrus ipſi allec comederunt. ⁊ nemo noīe ipſoꝝ. ⁊ ergo p̄t bene dici q᷒
ipſe demonſtratiuo ⁊ relatiuo adĳcit̄. Nam ipſe neqꝫ videtur demon/
ſtratiuum nec relatiuū ēe ſed vocatur appoſitiuū quia apponitur vtri
qꝫ. vt egoipſe curro. Soꝛtes ſcribit ⁊ iſipſe legit. Item antecedens ab
ſolutum a regente debet eſſe eiuſdem caſus. ergo non recte dicitur Jo/
annem fratri tuo ei faueo. Contrarium reperitur in libro Pſalmoꝝ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Dominus in cœlo ſedes eius.

Ad ꝟbum ſepe vel adiectiua relatum

Inuenies fugis aut piger es mihi qđ ꝓcul abſit

¶ Hic đt ſæpe fit relatio ad verbum vel adiectm̄ vt tu fugis qđ abſit mihi procul. tu es piger quod abſit mihi ꝓcul. Item relatm̄ quod refert verbum vel adiectm̄ ponitur in neutro gñe. qꝛ ſubauditur infinitiuus. vt tu legis qđ petrus nūq̄ꝫ fecit. qđ ſupple legere. Item poſſum⁹ facere hāc relatioēm ꝑ qđ vel ꝑ id qđ. vt ioānes id qđ petrus nūq̄ꝫ voluit facere ſtudet. Tullius Qui ꝟtute ꝑditus eſt: qđ diuitia ꝓ ꝓprium eſt: hic ſuis rebus ꝯtentus eſt. qđ ſubaudi ꝯtentum eſſe. ⁊ eſt ibi figura parentheſis dicta. i. interpoſitio. Item licet nobis hac relatiōe vti q̄a exornet epl'as qñ fit relatio ad ꝟbum vel ad adiectim q̄re nō indigēt tales orōnes excuſantibus.

Pro ſola voce ſupponit ſepe relatum

Quamuis precedens ſupponit ſignificando

Dat deus aureolam quod nomen habetur ab auro

¶ Hic dicit ꝙ añs ſupponit ſæpe materialiter relatiuo ſupponente perſonaliter. vt deus dat aureolam quod nomen deſcendit ab auro. ibi aureolam ſupponit ſignificatiue. ⁊ reltm̄ quod ſupponit materialiter. Item aureola venit ab aureus a um gulden. ſic aureolus a um eſt etiam adiectiuum. Aureola ſubſtantiue. teutꝫ een gulden croen. vt deus dat ſanctis ſuis coronam aureolam ⁊c̄. Quandoq̄ꝫ ꝑ añcedens loq̄mnr de rei. ꝑ relatm̄ de uoie re vt ieſum diligo q̄ interp̄tat̄ ſaluator Joannem diligo q̄ ſꝑ eſt in ore tuo. hoc eſt cuius nomen. ⁊c̄. Noīa em̄ reꝝ in ore ſunt. Qñq̄ꝫ añs ꝟt rem ⁊ relatm̄ cogitationem rei. vt diligo ioannem q̄ ſꝑ eſt in corde meo. h̄ eſt cuius cogitatio. ⁊c̄. Dat đs aureolam q̄d ab auro deriuat̄. hoc ē cuius nomen. ⁊c̄.

Eſtq̄ꝫ relatiuis precedens materiale

Nomen equirea nobis placet illa videre.

¶ Relatiuum ſtat qñq̄ꝫ ſignificatiue ⁊ añs materialiter. vt nomen equirea ſic nobis placet illa videre. Jeſus interpretatđꝛ ſaluator. quia mundus per eum ſaluatus ē. ibi ieſus ſupponit materialiter. qꝛ Qñcunq̄ꝫ interpretatur paſſiue captum additur alicui nomini. tunc illud nomen ſupponit materialiter. vt ieſus interpretatur ſaluator. id eſt ieſus exponitur per hoc nomen ſaluator Jlle interpretatur q̄ vertit vnā

linguam in aliam.⁊ illa vocabula etiam dñr interpretari ⁊ ideo eſt ge neris cōis.qꝛ qñ dicimus hieronymus ē interpretatus bibliam tūc in terp̄tatus ē capitur actiue. Sed ieſus interp̄taꝛ ſaluatoꝛ. ibi capitur paſſiue. Item hæ orōes non ſunt vicioſæ.bñ em̄ licet nobis his vti.q̄re non indigent excuſatione

Sepe relatm̄ permutat ſignificatum:

Sunt dm̄ que nos fecere manus crucifixe

¶ Hic dt ꝙ relatiuū ſæpe mutat ſignificatū ſui añcedentis.i.relatm̄ ⁊ ſuum añs ſæpe ſtant ꝓ diuerſis ſignificatis.vt manus dm̄ ſunt crucifixæ quæ fecere nos. Qñ enim añs eſt æquocum hoc ē nomen ambiguum.tunc añs p̄t ſtare ꝓ vno ſignificato. ⁊ relatiuum p̄t ipſum referre pro alio ſignificato.vt manus eſt æquocum.⁊ ergo cum dꝛ manus dñi ſunt crucifixæ.ibi ſtat pro manibꝫ carnalibꝫ q̄ fecere nos pro manibuſ diuinis. Tullius. Tactus ē fulmine romulꝰ qui hanc vrbem ꝯdidit. Ibi romulus ſupponit ꝓ ſimulachro teutonice voer een beelde. ⁊ relatiuum refert ipſum ꝓ re ſignificata per ſimulachꝝ. Qñ enim añs ſtat pro imagine.⁊ relatm̄ pro re viua tunc hæc regula hꝫ locum. Qñ etiā añs ſtat pro re mortua ⁊ relatm̄ pro re viua fit hæc regula.qꝛ qñcunqꝫ nomen ſꝫt rem viuam ⁊ rem mortuā tunc eſt æquiuocatio.vt ioannes requieſcit nunc in cœmiterio q̇ heri ambulauit in platea. ibi ioānes ſtat pro re mortua ⁊ relatiuum refert ipſum pro viuo hoīe. Cœmiterium em̄ ſꝫt een ſlaepſtede der doden. Et hæ orōes non ſunt vicioſæ.q̄re non indigent excuſationibus.

Et numeꝝ mutat hoīem diuina poteſtas

Plaſmat eoſqꝫ marem factoꝛ creat ⁊ mulierē

¶ Hic dicit ꝙ relatiuū ⁊ ſuum antecedens ſunt diuerſoꝝ numeroruꝫ ſæpe.vt hominem diuina poteſtas plaſmat.⁊ iſtud ſumptum eſt ex biblia vbi dicitur. Formauit deus hominem de limo terræ maſculum ⁊ fœminam creauit eos.ibi antecedens eſt ſingularis numeri ⁊ relatiuū eſt pluralis numeri.⁊ ergo potius habet hic locum illa regula. Ponis ob id caſum.⁊c̄.vt petrum ⁊ paulum tu diligis eos. Et inueniuntur multæ tales orationes in quibus antecedens ⁊ relatiuum ſunt diuerſorum numerorum. Quando enim antecedens eſt nomen collectiuum tunc ad illos fiet relatio in plurali numero per relatiuū pluralis numeri. Et dicitur in Geneſi. Maſculum ⁊ fœminā creauit eos. ⁊ non eum.quia ſi dixiſſet eum intelligeretur ꝙ creaſſet hominē hermophrodituni. Non ergo dixit eum ne crederetur primus homo fuiſſe hermophroditus

¶ Sequitur textus

Inuenies poſitum ſine p̄cedente relatum
Flens magdalena querens ſi ſuſtulit illum
Ipſa petenda mihi iuno de pellice dixit

¶ Dicit q̄ relatiuū ponitur ſæpe abſq̧ an̄cedēte. vt iuno dixit de pel/ce. eſt ipſa petenda mihi. ibi reltm̄ ponit̄ ſine an̄cedente Pellex eſt concubina mariti ⁊ refertur ad vxorem. ⁊ ſcribitur p̱ geminatum ll. Sic nos in quotidiano ſermone ponimus ſæpe reltm̄ abſq̧ an̄cedente. vt qn̄ venit nobis aliq̄s obuiam dicimus. vidi eum. ſicut magdalena Si ſuſtuliſti illum dicito mihi. Sed iſta reltia ſuus ſe ſibi nūq̧ pn̄t poni ſine an̄tecendente. ergo nō licet dicere cui dediſti librum r̄ndēdo dedi ſibi vel ſocio ſuo. nō valet r̄nſio ſed dicēdum cū ſocio huius.

Indefinite precedens ſiue relatum
Sepe locas nullum deſignās inde locatum
Cuncta timent hoīēm q̄ꝛ p̄ſidet ille creatis

¶ Hic d̄t q̄ an̄s ⁊ reltm̄ ſæpe ponūtur indefinite. hoc eſt icerte ⁊ in/determiāte. Et dicūtur poni indefinite reltm̄ ⁊ an̄s qn̄ ſupponūt ꝯfuſe in logica. vt oīs hō eſt aiāl qđ viuit. ibi aiāl ⁊ qđ ſtāt indefinite. nullus eīm hō eſt aiāl qđ mortuum eſt. vterq̧ eoꝝ bibit vinū qđ nocet capiti. ibi vinum ſupponit ꝯfuſe tm̄. Ita ⁊ hic Cūcta timēt hoīēm ⁊c̄. ⁊ n̄ eſt hæc orō vicioſa neq̧ ſimiles. g̃ ⁊c̄.

Et perſonalem permutat ꝓprietatem
Vt dn̄o benedic aqua q̄ celos ſuperextat
Sed non eſt nobis imitanda relatio talis

¶ Hic autor d̄t q̄ reltm̄ p̱mutat ſæpe p̱ſoālem ꝓprietatem an̄cedētꝫ hoc eſt reltm̄ ⁊ ſuū an̄s ſæpe diſconueniūt in p̱ſona. Exemplum vt o aqua benedic quæ cœlos ſup̱extat. benedicite aque omnes quæ ſuper cœlos ſunt domino Et hæ ſunt orōnes vicioſæ ⁊ non vtemur his orōni/bus. ſed nos dicemus in ſecunda p̱ſona o aqua benedic domino quæ cœlos ſup̱extas. Quando relatio fit ad vtm̄ tunc verbum debet eſſe ſecunde perſone ⁊ non tercie perſonæ. vt petre qui legis veni ad me ⁊ non legit. Unde Pſalmiſta. In atriis tuis hieruſalem. Hieruſa/lem quæ edificatur vt ciuitas. ſtaret autem edificaris vt ciuitas. petre legens veni ad me. id eſt petre qui legis veni ad me. Si velim reſolue/re in verbum terciæ p̱ſonæ non facerem bonam reſolutionem. vt petre qui legit venit ad me non licet dicere. Benedicite aquæ oīs q̄ ſuper

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cœlos ſunt licenter dr̄. vtitur eñ ibi ſacra ſcriptura ſua licentia bñdi-
cite aquæ oẽs q̄ ſuper cœlos ſunt dño. recte dr̄. ⁊ ita nobis loq̄ndum ē
Non eñ nobis ꝑmiſſum ē quod ſacræ ſcripturæ

Non das ad vocem qñq; relata ſed ad rem

Hominis eſt bona gens deus eſt ꝓtector eorum

¶ Dicit ꝙ relatiṁ non refertur ad añs vocaliter expreſſum ſed ſubin-
tellectū. vt gens ē bona ⁊ ds̄ eſt protector eoꝝ ſupple hoīm. Qñ enim
añs eſt collectiuum tunc relatiuum ⁊ añs ſunt qñq; diuerſoꝝ gñm ⁊
numeroꝝ. vt Dom⁹ iſrael ſperauit in dño adiutor eoꝝ. ibi domus eſt
collectiṁ. domus eñ qñ ſꝫ een huys tunc nō ē collectiṁ. Scd̄o ſꝫ totū
genus vel familiā ⁊ tunc eſt collectiṁ. ⁊ ſic capit̄ hic qñ dr̄ domus iſrl̄
id ē tota familia. etiā in teutonica lingua hoc nomen domus ē æquo-
cum. qr̄ dicimus. dat huys van beyeren vā hattem vā benthem. ⁊ ſilia
Ibi ē collectiṁ ⁊ tunc diſconuenit cū relatiuo exp̄ſſo ſꝫ ꝯuenit cum ſub
intellecto. vt adiutor eoꝝ ſubauditur hoīm ⁊ non domū

Adiectiua modo poni reperimus eodem

Pars hoīm validi turres ⁊ menia ſcandunt.

¶ Dicit ꝙ adiectiṁ ponit̄ eodem modo ſicut relatiṁ ⁊ añs. ſic ꝙ adie-
ctiuū ⁊ ſubṁ ſunt qñq; diuerſoꝝ gñm vel numeroꝝ. vt ꝑs hoīm vali-
di turres ⁊ mœnia ſcandūt. Et h̄ ꝯtingit qñ ſubṁ ē nomen collectiṁ.
tunc diſconuenit qñq; cū adiectiuo in gñe vel numero. vt ꝑs ē æquocū
nomen. qñq; eñ ſꝫ ꝑtem multitudinis ⁊ tunc ē nomen collectiṁ. qñq;
ſꝫ ꝑtem magnitudinis ⁊ tunc non ē collectiṁ. Exm̄ primi Decē hoīes
ſunt pars viginti hoīm. ⁊ h̄ modo qñꝫ diſconuenit cum adiectiuo
Et ꝯſtructio nōis collectiui ē. q̊d nomen collectiuum ſingularis nume
ri p̄t eſſe ſuppoſitū verbi pl̄is numeri. vel ſubṁ adiectiui pl̄is numeri
Vt pars ſcholaſticoꝝ ſtudent. pars ludunt. Qñ vero ſubṁ ē nomen
collectiṁ tunc adiectiṁ non ꝯuenit ſꝑ ſecum in numero ⁊ in gñe. vt va-
lidi pars hoīm. Et hmōi genus orōnum tolerat̄. qr̄ q̄uis ſubṁ colle-
ctiuum ſit ſingularis numeri ſꝫ tñ plura

Sūt adiectiui plures in diſtribuenti

Hinc etiam v̄bum reperis plurale locatum

Utraq; formoſe me iudice ſunt veneranđe

Sed non eſt nobis ꝯſtructio congrua talis

¶ Dicit ꝙ adiectiṁ pluralis numeri ponitur cū diſtribuenti ſingl̄is

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

numeri. vt Utraꝙ formoſe me iudice ſūt veneradē. Et hꝫ diſtributiuū aliqua ꝑuilegia. Primo diſtributiuū ſingularis numeri in grammatica ſuppōit̄ qn̄q꜄ v̄bo pluralis numeri. vt vtraꝙ ſunt veneradæ Scdo ꝙ eis addit̄ adiectiuū p̄lis nūeri ſic꜄ v̄bum p̄lis numeri vt in eadem orōne Utraꝙ formoſæ ſunt veneradæ ⁊ hoc ꝯtingit. qꝛ diſtributiuū vtraꝙ ẽt duo. ꝰ additur nōi adiectiuo p̄lis numeri vel v̄bo p̄lis numeri vt dicere poſſumus vterꝙ fecimus hoc. vterꝙ feciſtis. ⁊ hæ orōnes ſunt poeticæ. in ſoluta enim oratione non vtemur his orōnibus. ſed dicemus vterꝙ veſtrum fecit hoc.

Impſonalis fit demonſtratio ſepe

Sal monſtrās dicit te miſit aq̄s helizeus

¶ Dicit ꝙ ſæpe fit demōſtratio impſonalis vt ſacerdos exorcizans ſal dr̄ Helizeus miſit te aq̄s. i. tale ſal in ſpecie. Item exorcizare ẽt beſweren. Jn̄ exorciſta ẽt een beſwerer. ⁊ eſt ſpēs clerici. qꝛ clericus p̄t exorciſare aquā ⁊ ſal. ⁊ eſt græcum vocabulum. qꝛ eſt regula ꝙ om̄e v̄bū in zo eſt v̄bum græcum vt ꝓphetizo exorcizo. ⁊ ergo q̄ adiuuāt homīes obceſſos dicūtur exorciſtæ Exorciſmus eſt adiuratio vel exorciſmus aquæ. Et ſic ſacerdos exorcizās aquam dr̄. Helizeus miſit te aq̄s Duplicia ſunt demōſtratiua ſcꝫ nomīalia ⁊ ꝓnoīalia ⁊ demōſtratiua nominalia faciūt demonſtratioēm impſonalem. vt talem librum ego habeo tot libros ego habeo. tm̄ librum ego habeo. Sed ꝓnomina demōſtratiua faciūt demōſtratioēm pſoālem. ⁊ ꝰ qn̄ ꝓnomē facit demōſtratioēꝫ impſoālem. tūc pōitur loco nomis demōſtratiui Exemplum. vt hæc herba creſcit in horto meo. i. talis herba. ſic apud baptiſterium fiūt ml'tæ demōſtratioēs impſonales. vt q̄ pedibꝫ ſuꝑ te ambulauit. i. ſuꝑ talem aquam. Sic dicimus demōſtrādo librum ſocij noſtri. ego emi hunc librum. i. talem librum. ⁊ eſt q̄dam abuſio ꝓnoīm. ¶ Notādū ꝙ eccl'a canēs Surrexit chriſtus hodie. Hodie natus eſt nobis ſaluator facit demonſtratioēm impſonalem ẽns tm̄ quātū Chriſtus ē nat⁹ tali die qualis eſt dies hodierna.

Equiualens geminis harum ſi iungitur vni
Dictio. pro reliqua tātummodo debet haberi
Sic viſu cecum viſu dic eſſe carentem:

¶ Dicit ꝙ dictio aliqua qn̄ equalet dualꝫ dcōnibꝫ in ſignificādo qn̄ āt vna ei adiūgit̄ tūc ſtat ꝓ reliqua. vt cū dr̄ cæcus viſu cæc⁹ tm̄ ẽt quā tū carēs. Cū dr̄ adeo ad ioānem. adeo tm̄ ẽt quātū eo. Cū dr̄ exeo ex domo. exeo tm̄ ẽt quātū eo Cū dr̄ Ōis q̄cūq꜄ iuocauerit nomē dn̄i ſalu⁹ erit: q̄cūq꜄ tm̄ ẽt quātū q̄ Cum dr̄ Cadauer male fetet. fetet tm̄ ẽt q̄ntū olet. Oleo em̄ genus eſt. feteo ſpēs.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Qñ negatiuum ꝟbo conſtructio iungit
Obliquũ per non exponere ꝯuenit illum
Aut ſimul exponi debet ꝯſtructio tota

¶ Dicit ꝙ qñ obliquus negatiuus ponit̃ in oꝛõe tunc debet reſolui
in obliquũ affirmatiuũ ⁊ negationẽ. aut tota oꝛõ actiua mutabit̃ in paſ
ſiuã. vt nihil habeo. nihil pꝛo non ⁊ aliquid. ⁊ nihil pꝛo non ⁊ ihil. non
dꝛ neqꝫ nihil ꝓ non ⁊ il. qꝛ ihil ⁊ il nõ ſunt vocabula latina. Sic etꝫ ad
uerbia. vt nuſquã vidi ioannẽ. id eſt nõ vidi ioannẽ vſquã. Et dicit de
obliquo. quia nõ eſt neceſſariũ ꝙ ntũs reſoluatur. vt nullus hõ aſinus
eſt Quando tñ ntũs eſt a ꝓpoſitũ tunc bene reſoluitur. vt chimera nul
lus aſinus eſt. id eſt chimera nõ eſt aliquis aſinus. ſic hõ eſt nullus aſi
nus ⁊ nõ eſt aliquis aſinus. ſed ſi nullus ꝑponitur tunc pꝛecõſtructur
qꝛ ſi poſtcõſtrueretur fieret implicatio ꝯtradictionis. vt video nihil
¶ Itꝫ qñ obliquus eſt ſuꝓpoſitũ verbi infinitiui modi tunc nõ reſolui
tur. vt nullũ hoiẽm eſſe aſinũ eſt veꝝ. Nullius hois miſereri malũ eſt.
Itꝫ nullum patrẽ filius ſuus diligit illa oꝛõ nõ poteſt reſolui. ſed opoꝛ
tet dictionẽ negatiuã relinquere irreſolutã. ⁊ nõ poteſt reſolui. qꝛ tunc
ꝯſtructio inciperetur a relatiuo quod nõ poteſt fieri. ergo manet inta
cta. Etiã nõ eſt neceſſariũ ita ſꝑ reſolui obliquũ. quia poteſt conſtrui
oꝛatio ſicut iacet. Et ne ſñia mutetur ſæpe obliquus qui añ verbũ po
nitur poſt verbũ regitur. vt in iſtis ꝓpoſitionibꝫ. vnumquẽqꝫ hoiez ali
quis hõ diligit. Omni parte totũ maiꝰ eſt. opoꝛtet illã ꝯſtruere ſicut
iacet. ⁊ nõ licet eã ſic ꝯſtruere. Totũ eſt maius omni parte. Et hoc fit
vt remaneat ſuppoſitio ꝯfuſa tm̃ qñ ita ꝯſtruitur oꝛõ ſicut iacet. vt q̃-
libet pte ꝯtinui aliqua pars minoꝛ eſt Qñ em̃ obliquus ſuꝓponit ꝯfu
ſe ⁊ diſtributiue ⁊ ntũs ꝯfuſe tm̃ opoꝛtet pꝛeconſtruere obliquum qꝛ ſi
mutaretur fieret falſa. Ut quolibet angulo aliquis angulus maioꝛ ẽ
vel minoꝛ eſt. Quolibet angulo obtuſo aliquis angulus obtuſioꝛ eſt.
Quolibet angulo acuto aliquis angulus acutioꝛ eſt ſunt duæ veræ ꝓ
poſitiones. qꝛ non p̃t dari angulus ita acutus vel obtuſus. vt non ſit
eo acutioꝛ vel obtuſioꝛ. ſed quolibet recto angulo aliq̃s angulus recti-
oꝛ ẽ falſa ẽ. qꝛ quod rectum eſt non p̃t fieri rectius. qꝛ ſi efficeretur re-
ctius non fuiſſet rectum. non eſt ergo necãrium facere hanc reſolutio-
nem. ſed ſi placet poſſumus reſoluere vel dimittere oꝛõnem irreſolutaꝫ
vt adam nullus eſt. id ẽ adam non eſt. ⁊ non adam eſt nullus quia eẽt
implicatio ꝯtradictionis. qꝛ tunc ſequeretur ꝙ adam eſſet ⁊ non eſſet.
Antichꝛiſtus non erit. i. antichꝛiſtus nullus futurus ẽ. Adam nõ erit
id ẽ adam nullus futurus ẽ

¶ Sequitur textus

Fiet aſimbaſma ſine recto clauſula plens
Me tedet vicij placet illi iura tueri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Dicit ꝙ q̄n̄q̄ꝫ fit ↄſtructio ſine ntō ⁊ v̄bo ꝑſonali Q̄n̄q̄ꝫ eīm conſtructio ꝑfecta ↄſtat ex ntō ⁊ v̄bo ꝑſonali. vt ioānes currit Q̄n̄q̄ꝫ ↄſtat ex obliq̄ ⁊ v̄bo impſoāli. vt me tedet vicij Itē oīa noīa terciæ decliātionis in ma termiāta ſunt græca. q2 ſunt v̄balia græca ⁊ veniūt a verbis græcis vt thema dogma. Dogma græcum nomē eſt neq̄ꝫ trahit originem a verbo doceo.

Queſtio fit ſi fiat in his ↄſtructio duplex

Huic placet eſſe probo nobis placet eſſe peritos

¶ Hic q̄ritur an ambæ orōnes ſunt ↄgruæ. huic placet eſſe ꝓbo vel ꝓbum ⁊ dōm eſt ꝙ ſunt ↄgruæ. Q̄n̄ eīm infinitiuus nihil hʒ an̄ ſe tūc habebit accm̄ a ꝑte poſteriori. vt Tullius Contētum eſſe ſuis rebus ſunt maximæ certiſſimæq̄ꝫ diuitiæ Item accūs nō debet ſp̄ eſſe maſculini gn̄is ſʒ p̄t etiam eſſe fœī gn̄is. vel neutri gn̄is. vt eſſe pudicam melius eſt q̄̄ꝫ eſſe impudicam Q̄n̄ etiā hʒ accm̄ caſum an̄ ſe. vult ⁊ habere caſum accm̄ poſt ſe. vt ego cupio me eſſe doctum Q̄n̄ etʒ ↄſtruit̄ cum v̄bo ꝑſoāli tūc ſeq̄tur ntūs vt ioānes vult eſſe bonus. Q̄n̄ hʒ impſonale an̄ ſe. tūc p̄t regere a ꝑte poſteriori dtm̄ ⁊ accm̄. vt huic placet eſſe ꝓbo ⁊ ꝓbum. placet mihi eſſe bono vel bonum. ⁊ hn̄ inueniūtur apud poetas. vt apud Ouidium Et magis infirmo nō licet eſſe mihi Horatius Primum ego me illorum dederim q̄bꝫ eſſe poetis. ibi poſſit etʒ ſtare poetas. Sicut in euangelio Dedit eis ꝑtātem filios dei fieri. Item Iouis eſſe nepotem ↄtigit haud vni. Vobis imunibꝫ huiꝰ eſſe mali dabitur. Ibi de nccitate pōitur dtūs. ⁊ ibi nō ſtabit accūs ſcʒ immunes. ſed dabitur vobis eſſe inunibꝫ huius mali. vbi eſſe coplat ſimiles caſus. Si diceretur Dabitur vobis eſſe imunes tūc opteret ſubaudire accūm. vt dabitur vobis vos eſſe immunes Cum gto. vt intereſt ioannis eſſe bonū vel boni Si volumus ſequi analogiam. Quia ſi diceretur huic placet eſſe ꝓbo vel ꝓbum. tūc etiam ſi volomus ſeq̄ analogiam dr̄. Miſereor ioānis volētis eſſe boni. vel miſereor ioānis volētis eſſe bonū. Faueo ioāni volēti eſſe bono vel bonū.

¶ Sequitur textus.

Iungere ↄſimiles debet coniūctio caſus

Quam niſi p̄ter quā ſimilem retinent ſibi formā

¶ Dicit ꝙ coniunctio vult ↄiungere ſimiles caſus. ⁊ ſubdit ꝙ q̄̄ꝫ niſi ⁊ præter q̄̄ꝫ habent eandem naturā Et coniunctiones copulātes ↄſiles caſus ſunt ↄiunctiones copulatiuæ ⁊ diſiunctiuæ. ⁊ etiam ille ↄiūctiones q̄̄uis licet q̄̄ꝫq̄ꝫ ſolent poni inter ſimiles caſus. vt ioannes q̄̄uis diues ſit non tamen ſp̄nit paup̄es. ¶ Nota nō ſemꝑ ↄiungit con/

ſimiles caſus.qꝛ q̄ñq̄ꝫ eſt neceſſarium vt non ↄiungat ↄſimiles ca ſus vt
liber meus ⁊ ioannis.ergo ↄiunctio copulatiua ↄiungit ſil'es caſus .⁊
diſſimiles caſus.⁊ hoc q̄ñ iungitur dictioni potenti regere diuerſos ca
ſus.vt liber ē meus ⁊ ioannis.ita opꝫ dicere ⁊ non mei. Sic dicimus.
Feci hoc noīe tuo ⁊ ioannis.⁊ non tui. Feci hoc cauſa tua ⁊ ioannis .⁊
non tui. Dicimus liber ē meus ⁊ ioannis.liceret etiam dicere.liber eſt
mis ⁊ ioannis.ſꝫ eſt in ſolutum vocabulū.ſꝫ tm̄ actiue mis. Et illa eſt
drā inter mis ⁊ mei.qꝛ mis ſꝫ actiue ⁊ mei paſſiue vt amoꝛ mis.i.amoꝛ
quo ego amo.⁊ amoꝛ mei quo ego amoꝛ. ſed eſt abſolutum vocabuluꝫ
quare non vtimur mis. Ope tua ⁊ ioannis mihi opus ē. Non minus
mihi opus eſt ope tua q̄ꝫ ioannis Sic etiā an.vt iſte liber tuus ē an ioā
nis.⁊ non eſt liber tui ⁊ ioannis. Sic etiā ve. Sic pꝫ ꝙ ↄiunctio ex ſua
natura non magis requirit diſſimiles caſus q̄ꝫ ſimiles.qꝛ ſi fuerit iun
cta dictioni potenti regere diuerſos caſus tunc p̄t copulare diſſimiles
caſus.vt plenum grā ⁊ veritatis.ſed ſi ↄiungit̄ dictioni regenti vnum
caſum tunc copulat ſil'es caſus. Item tam ⁊ q̄ꝫ etiam ↄiungunt ſil'es
caſus.vt tam doctus eſt ioannes q̄ꝫ petrus .⁊ bñ ↄiungit ſil'es caſus ⁊
ſimilia ſuppoſita.⁊ ſp̄ ſequetur verbum in ſingulari ⁊ non in pl'i. vt tā
ioannes legit q̄ꝫ petrus.⁊ non tam ioannes q̄ꝫ petrus legunt. quia ver
bum debet ſequi in ſingulari ⁊ non in pl'i. Item tam ⁊ q̄ꝫ poſſunt ↄiun
gere diſſimiles caſus.⁊ hoc quando ponuntur inter poſſeſſiuū ⁊ gtūm
vt liber tam meus eſt q̄ꝫ ioannis Itꝫ per ita ⁊ ſicut exprimitur ſimi
litudo ſicut p̄ tam ⁊ q̄ꝫ æqualitas vt ioannes loquit̄ ſicut petrus. ioā
nes ita legit ſicut petrus. ſed tam ioānes ſcribit q̄ꝫ petrus ſꝫ non min⁹
ioannes ſcribit q̄ꝫ petrus.⁊ ↄ̄ꝫ Poteſt em̄ hæc eſſe falſa.ioannes ſcri/
bit ita ſicut petrus hac exñte vera.ioannes tam ſcribit q̄ꝫ petrus quia
ita ⁊ ſicut ſꝫ nt ſimilitudinem.⁊ tam ⁊ q̄m exprimunt ꝓportionem. Sic
etiā dicimus ſicut ſe hñt tria ad ſex.ita ſe hñt quatuoꝛ ad octo. Per tā
et q̄m ſp̄ exprimitur æqualitas. Itꝫ q̄m ↄiungit etiam ſil'es caſus . vt
ioannes eſt melioꝛ q̄m petrus.⁊ drñt q̄m ⁊ niſi. Niſi em̄ vult ↄſtrui cuꝫ
ſignis vniuerſalibꝫ negatiuis.vt nullus hō currit niſi ſoꝛtes. Sed q̄m
vult ↄſtrui cum dictionibꝫ ſignificantibus alietatem vel cum compa/
ratiuo.vt ſoꝛtes eſt alius q̄ꝫ petrus. Sic dicimus ſecus q̄m tu id eſt ali
ter q̄m tu ¶ Item ac ⁊ atq̄ꝫ etiam ſæpe ſignificant tantum quantum
q̄m vt non ſum alius homo atq̄ꝫ heri fui vel ac heri. Atq̄ꝫ ⁊ hac con/
ſtruuntur cum dictionibus cum quibus conſtruitur q̄m . ſcilicet cum
comparatiuo cum dictionibus alietatis ⁊ cum aliquibus p̄pōnibus.
vt ante antea.poſt poſtea .vt antea veni q̄m tu.poſtea veni q̄m tu. Cū
vltra ⁊ citra ⁊ ſupra.vt diligo te ſupra q̄m debeo.ſupra q̄m credibile ē
id eſt magis. Ut coꝛpus catilinæ erat patiens algoꝛis ⁊ inediæ.ſupra
q̄m credibile eſt.⁊ ſic vltra q̄ꝫ credibile eſt.⁊ etiam infra. vt apud Oui
dium. Infra q̄m ſolet eſſe luit id inferius q̄m ſolet eſſe.ibi infra poni/
tur loco comparatiui. Sic etiam præter q̄m debui feci. vel præter q̄ꝫ
pꝛomiſeris.i.aliter feciſti q̄m ꝓmiſeris ¶ Item poſthac ⁊ añhac nō iun
gūtur q̄m qꝛ ſꝫ nt pñs.bene tamen iungūtur poſtea ⁊ antea Sic etiam
q̄m adiungitur aliuſmodi.vt ioannes eſt aliuſmodi q̄m petrus . ⁊ op/

ponitur cuiuſmodi Per cuiuſmodi eñi exp̄mitur ſi̇litudo. ꝛ ꝑ aliuſmodi diſſimilitudo. ꝛ ſunt ambo ꝯpoſita ex duob; ꝑtis. vt Cato aliȷ̄modi hō erat q̄ꝫ cæteri. ſed h̄ eſt ſm vetuſtam grammaticam. qꝛ quōdam dixerūt alius aliȷ̄ alio: Item acſi p̄t poni vbi pōitur q̄ꝫſi. vt æque te diligo, acſi ſis frater meus æque te diligo acſi eſſes frater meus: Ibi etiam poteſt poni q̄ꝫſi poſt æque. Etiam ſtat q̄ꝫ cum p̄ſtat vel malo. qꝛ includūt ꝯpatim. vt malo vinum q̄ꝫ cereuiſiam. Sic etiam ꝓpto inuenit̄ vt ꝓpto vinum q̄ꝫ cereuiſiam. ꝓpto butirꝫ q̄ꝫ caſeum. Item p̄ter ſeruit accō caſui vt omnis homo præter ſortem currit. Et p̄t poni in propoſitione vniuerſali affirmatiua vel negatiua.

Actum ſiue pati ſignare gerundia pn̄t
Atqꝫ ſupina ꝑ hoc datur his ꝯſtructio duplex
Si tn̄ a v̄bis veniāt ſignātibus actum
Hec delectatur in ſpectando quaſi pulchra

❡ Hic d̄t q̄ gerūdia vel ſupina pn̄t ſignificare actioēm vel paſſioēm vt hæc delectat̄ ſpectādo. i. dum ſpectat vel dum ſpectat̄. Sic etiam ſupinum qn̄ ꝯſtruitur cum ire vel eo ſ̄t actioēm. ſed qn̄ ꝯſtruit̄ cum iri ſ̄t paſſioēm. Item gerūdium in di ſ̄t actiē vt venio cauſa legēdi librū Paſſiue vt venio cauſa legendi libri. i. venio vt liber lagat̄. venio cauſa videndi te actiue Item gerūdium in do ſ̄t actiue. vt ioānes cātando vicit illum. Vn̄ v̄gilius Cantando tu illum ꝛc̄. Paſſiue vt Virgilius. Cantando rumpitur anguis. teutꝫ toueringe. Veneficæ mulieres habent carmina. in̄ venit cantare. ꝛ eſt vti illis carminib;. Sic cantare eſt faſcinare. vt Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Vaccæ illæ ſunt cantatæ vel faſcinatæ. Faſcinatrix een toueſche. Faſcinū daermen mede touert. vt faſcinum faſcino tollitur. faſcinatio faſcinatione tollitur. Sic dicimus fœmina vrit videndo. i. dum videtur. Illa ergo in do ſ̄nt actioēm ꝛ paſſioēm qn̄qꝫ Item in dum inuenit̄ ſignificare paſſiue. vt chriſtus dedit dorſum ſuum ad ꝑcuticēdum. i. vt ꝑcuteretur. dedit ad crucifigēdum. i. vt crucifigeret̄.

Deqꝫ gerūdiuis que ſum gerit eſſe videtur
Queſtio. ſi triplex illis conſtructio detur
Preſbyter eſſendi cauſa vis clerice radi
Militis eſſendi cauſa p̄cor arma parari
Eſſendi regem cauſa me poſco iuuari

❡ Hic autor ponit queſtionem de gerundiȷ̄s eſſendi eēndo eēn

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dum an habeant triplicem ꝯſtructionem ⁊ ponit exempla in textu.
Item gerundia eſſendi eſſendo eſſendum non ſunt vſitata ⁊ etꝫ minus
latina.qꝛ ſi eēnt latina formarentur a gtō ſingulari participij ſicut eū
tis format de ſe gerundia eundi eundo eundum. Si iam ſum haberet
gerundia eſſent endi endo endum.qꝛ formarentur a gtō entis ⁊ ergo ge
rundia eſſendi eſſendo eſſendum non ſunt latina.quare non eſt opꝰ di/
cere ꝯſtructionem hoꝝ gerundioꝝ cum ſint inuſitata. Dicunt tn̄ logi/
ci. Octo ſunt modi eſſendi in. ſed dicitur ꝙ ipſi bene fingunt talia vo/
cabula.nos tamen his non vtemur in ſcriptis noſtris. quia non inue
niuntur apud autores. Sicut enim non ſunt vocabula teutonica qui
bus non vtimur ❡ Item p̄ſbyter in ꝓprio ſermone ſignificat ſeniorem.
Eſt em̄ comparatiui gradus apud græcos.ſed quia. ſeniores ſolēt eē
ſacerdotes.inde transfertur ad ſignificādum ſacerdotem. Et nō dicitꝛ
presbyter quaſi p̄bens iter cum nō ſit latinum.ſed ex ꝓprio ſermone eſt
idem quod ſenior. Sic clericus etiā eſt græcum nomen veniens a cle/
ros quod eſt idem quod ſors a ꝗ clericus adiectiū.i.pertinens ad ſor/
tem dei. Hoīes em̄ ſunt diuiſi in laicos ⁊ cleros. Tota ſors dei voca/
tur clerus. Qui āt ſunt de ſorte mundi dn̄r laici Nam populus dicitur
laos. Inde laicus.i.popularis. Et clericatus eſt nomen abſtractuꝫ a
noīe cleros quod abſtractum latini fecerunt. ⁊ eſt dignitas quædam
Non ergo dicemus ē bonus clericus eo ꝙ ſit litteratus ſiue bn̄ doctus
Sed bonus clericus ē bonus diaconus vel ſacerdos vel huiuſmodi.
Sed qui ſcit aliquid ſcilicet ꝗ ſciuerit grammaticam dicitur litteratꝰ
ſiue doctus. Item Subdiaconus compoſitū ex latino ⁊ græco.ſꝫ hy/
podiaconus eſt compoſitum ex duabus dictionibus græcis. Accolitꝰ
eſt idem quod ſequutor. Exorciſta eſt idem quod adiurator.teutonice
die den duuel bannet. Iñ exorcizare den duuel bannen

Infinitiuo primū diſtingue ſupinū
At gerundiuis primis ſupꝯma ſupina.
Si iungas ꝟbo per qđ motū tibi ſigno

Gerundia Nomina

❡ Hic dr ꝙ infinitiuus dr̄t a gerundijs ⁊ ſupinis.⁊ drn̄t hæc inter ſe
Item infinitiuus ⁊ gerundium ac ſupinū pn̄t ꝯuenire in ſignificatiōe
ſed drn̄t in ꝯſtructione.qꝛ infinitiuus ꝯſtruitꝛ cum ꝟbis ꝑhereticis. vt
dictum ē ibi. Inifinitm̄ pſonæ. Etiam cū quibuſdam adiectiuis vt ha
bilis.⁊c̄. Primū ſupinum ꝯſtruitur cum ꝟbis ꝓntibus mouere vel mo
ueri.vt vado lectum.iuit lectum. Miſit ioannem lectum. Voca eum
dormitum.id eſt ad dormiendum. Spectatum admiſſi.id eſt miſſi ad
ſpectādum. Datur nuptum.i.ad nubēdum.datur venū.i.ad venden/
dum Sic dicemus.katherina dabitur nuptū.i.ad nubēdum.⁊c̄. Er/
go non ꝯſtruentur hæc prima ſupina cum ꝟbis ſignificātibus quietē.
vt maneatis ſeſſum. Nō dicemus ioānes eſt mēdicatum Vltimū ſupi
num ꝯſtruitꝛ cum quibuſdam adiectiuis.vt facile dictu.i.ad dicendū.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

horribile viſu id eſt ad vidēdū ⁊ cū multis alijs. Gerūdiū in di ꝯſtruit
tur cum quibuſdam adiectiuis ⁊ cum aliq̄b; ſubſtantiuis. vt illa adie
ctiua quæ regūt gtm̄ ꝑ illam regulā Sūtq; regendo pares. etiā regūt
gerundium in di. vt cupidus videndi honorandi. Et etiam ꝯſtruūtur
cum illis ſubſtantiuis cauſa tempus locus venia. vt eſt tempus ſtudē
di. locus ſedendi. venia ludendi. ⁊ ſic de alijs ¶ Item copia quando
ꝯiūgitur cum gerundio in di eſt idem quod poteſtas. vt Quādo fac/
ta mihi fuerit copia veniēdi ad te veniā ad te. Inueniť etiā bn̄ ꝯſtructū
cū ỽbo do. vt ſi copia detur. Cum fuerit mihi facta copia exeūdi ve/
niam ad te. Quam ſit tibi copia noſtri. id eſt poteſtas. Secūdo ſig/
nificat abundantiam. vt copia vini vel panis. In plurali numero ꝑt
multitudinem militum. vt dux copias ſuas in portum duxit. ⁊ dicūt
etiam conſiſtoriales copiam ſignificare exemplum een wtſchrifte ..
ſed melius dr̄ exemplum. vt mitto ad te exemplum litterarū mearū ⁊
nō ꝓprie copiam q̄uis conſiſtoriales ita dicant. Da mihi copiam lit
terarum tuarum. Item gerundiū in do ꝯſtruitur cū verbo quandoq;
ſine præpoſitione. quandoq; mediante ꝓpōne. qn̄q; eīm interponitur ꝓ
poſitio. qn̄q; nihil interponiť vt ioānes vicit petrū cantādo. qn̄q; iter
ponitur præpō vt ioānes vicit petrū in cantādo. Et ſunt ꝓpōnes cum
q̄b; conſtruitur gerundium in do in a ex ab. Ut ioannes in nauigan/
do magnā iacturā fecit. ex nauigādo magnū damnū cœpit. Qn̄q; me
diat a ⁊ ſic dicimus quando volumus exp̄mere deriuationē vocabuli
vt amicus ab amando dr̄. Miles dr̄ a militando ibi miles ponitur
materialiter Qn̄q; tn̄ ponitur ſignificatiue. Immolare homiēs parū
a mandendo abeſt. Nō reddere inuentum parum a furando abeſt.
Item gerūdium in dum ꝯpatur qn̄q; ad rem vn̄ egrediť ſuꝰ actus. qn̄q;
ꝯpať ad rem in quā trāſit ſuꝰ actꝰ. qn̄q; pōiť abſolute vt luceſcit ſurgē
dū eſt. Qn̄q; ꝯpať ad rem a q̄ trāſit actus. ⁊ ſic ꝯſtruitur cū dtō. vt ma
nēdum eſt mihi biduū. Surgēdū eſt nob. ⁊ ponūt hic q̄dā accm̄ creden
tes ꝙ actus q̄ egreditur a gerūdio ſignificeť ꝑ accm̄. ſ; male Quare nō
eſt latina Scribētem hn̄dū eſt pennā Sed autores ipſi ponūt cū dtō
vt ſi vis me flere dolēdum eſt ipſi tibi. Qn̄q; ꝯpatur ad rem in quam
trāſit actus ỽbi. ⁊ ſic ꝯſtruitur cum dtō gtō accō vel abltō Exēplū de
gtō. vt miſerēdum eſt paupis. De dtō vt fauēdū eſt pauperi bono. De
accuſatiuo vt amandum eſt deum. De abltō vt vtendum eſt ætate Et
p̄t in eadem orōne ꝯſtrui cum dtō ⁊ accō. vt amādū eſt mihi deum: qr
ſi diceretur Quib; amādum eſt deum rn̄detur chriſtianis. Scribētib;
hn̄dum eſt pennam Gerundium in dum p̄t a ꝓponi ỽbo eſt quum eſt
nomiātiui caſus vt legendum eſt Poteſt etiā a ꝓponi ỽbo eſſe quum ē
acci caſus vt credo legēdum eſſe Legēdum eſt ꝑt id quod legitur ⁊ vi/
detur ꝙ ſit ꝑticipium ỽbi impſonalis quemadmodū legendus eſt ꝑti/
cipium ỽbi pſonalis ⁊ h; eādem ꝯſtructioēm quā legeť. legeť lectio fiet
legēdum eſt lectio fiet Si dr̄ legetur Matheū etiam dici p̄t legēdum
eſt matheū Sicut dr̄ legeť a me vel mihi. Ita legēdū eſt a me vel mihi
Ego legam, Ego lecturus ſum Legetur a me. legendum eſt a me. Itē
adhuc aliā ꝯſtructioēm h; ſcz qd̄ ꝯſtruitur cum aliq̄b; ꝓpōnibus ſcz

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aũ inter poſt ad. vt inter comedendũ eſt multũ loqndũ Unde Uirgilius in bucolicis. Tityre dum redeo breuis ẽ via paſce capellas Et potum paſtas age tityre ꝛ inter agendum. Occurſare capro cornu fecit ille caueto. Ibi ſtat inter agendum ꝛ etiam age potum cum primo ſupino id eſt ad potãdum

Fiet de voce ſermo qñqꝫ per ipſam
Materialiter hanc ibi dices eſſe tenendã:
Caſus per voces ꝯfundes materiales

¶ Dicit ꝙ ſermo de voce fit per ipſam vocem. ꝛ tunc vox dr̄ ſtare materialiter. Qñqꝫ em̄ loquimur per vocem de voce. vt hõ eſt ſpecies. hõ dr̄ ab humo. ſenſus eſt. h̄ nomen hõ deriuatur ab hoc noīe humus Jeſus interp̄tatur ſaluator. ibi fit ſermo de voce. Nam h̄ nomen ieſus ẜt tm̄ quãtum ſaluator. Aīal predicaẜ de pluribꝫ. iteꝝ fit ſermo de voce qꝛ p̄dicari ꝯuenit terminis. Qñqꝫ fit ſermo per vocem de re. vt hõ eſt aĩ. et illo modo vox dr̄ capi ſignificatiue. Qñ em̄ ſermo fit ꝑ vocem d̄ voce. vt vox capitur materialiter. Qñqꝫ fit per vocem de re ꝛ capiẜ perſonaliter. Qñqꝫ fit ſermo per vocem de ꝯceptu rei. vt turris eſt in mente mea. i. ꝯceptus turris ẽ in mente mea. Sic ioãnes pinxit ieſum. i. imaginem ieſu. Omnia em̄ nomina ſignificantia res ſignificant imagines eaꝝ reꝝ. vt aſinus gignit aſinum. pictor pingit aſinum. ibi etiam vox ſtat ſignificatiue licet non ꝓprie. Qñqꝫ loq̄mur per vocem non de imagine picta ſed de imagine rei quam habemus in mente. vt auꝝ in mente mea. Mens em̄ noſtra ſimilatur pictori. qꝛ poſſumus aliquid mente noſtra ꝯcipere ſicut pictor depingit. Qñ ſermo fit de imagine facta a noſtro animo tunc illud nomen ſuꝑponit ſimpliciter id eſt pro ꝯceptu. Hoc ꝟbum ſubire eſt in mentem venire. vt roma ſubit mihi id eſt imago romæ venit mihi in mentẽ. In talibus vox ſꝑ ſtat ſimpliciter ſcd̄m veritatem. Dicunt tñ aliqui ſuꝑpoſitionem ſimplicem fieri ꝑ natura communi. ſed natura communis non eſt ergo eſt minꝰ veꝝ. ¶ Itẽ dictio materialiter poſita ẜt ſeipſam Uox em̄ illud ẜt de quo per vocẽ loquimur. vt hõ ẜt ſeipſum. qꝛ per hoīem loquimur de hoīe. Oẽ illud de quo ꝑ vocem loquimur ſignificaẜ ꝑ vocem. ſed ipſa vox eſt ꝑ quam de voce loq̄mur. ergo vox ſignificaẜ per ipſam vocẽ. ẜt ergo vox qñ capiẜ materialiter ſeipſum. vt pꝫ in logica ¶ Itꝫ dictio materialiter poſita ẽ aꝑpellatiue qualitatis. vt homo ab humo dr̄ Oẽ nomen hõ ab humo dr̄. eſt ergo terminus cōis in logica ꝛ nomen aꝑpellatiū in grãmatica idẽ Et hoc pꝫ in hac orōne ꝙ ſit neccãrium. ab vtroqꝫ iſtoꝝ ꝓferẜ hõ ibi hõ ſuꝑponit cōiter. qꝛ ꝯfuſe tm̄. Et ſunt hæc noīa materialiter poſita oīa generis neutri. ꝛ etiam lrãꝝ noīa latinaꝝ. ꝛ etiam grecaꝝ ſunt gñis neutri. vt vnum a'b c. vnum iota. vnum alpha. ꝛ ideo dicunt græci o mega idest o magnum

¶ Sequitur textus

Vox cuius pars eſt preponens p̄poſitiua
Vna poteſt alteri ſociari p̄poſitiue
De poſt fetantes de ſub pede de ꝓpe fontes

¶ Sententia eſt ꝙ vna p̄poſitio iungitur alteri prepōnī ꝑ appōnem vt de poſt fetantes de ſub pede. Propō ponitur duobus modis ſcꝫ per appōnem ⁊ ꝑ ꝯpōnem Exēplum ſecūdi vt adamo. Dicit hic ergo ꝙ vna p̄pō iungitur alteri ꝑ appōnem. vna etiam p̄pō iūgit̄ bn̄ alteri per ꝯpōnem. vt abſcondo qđ ꝯponitur ab abs ⁊ con ꝑ ꝯpōnem Sic dicit̄ ſꝫ tertiū vſqꝫ ad foꝝ ibi ad iūgit̄ huic p̄pōni vſqꝫ Vſqꝫ ad ſenectutē vſqꝫ ad iuuentutem. Sic a ponitur etiam cum p̄pōne vſqꝫ Stat eīn vſqꝫ cum dictiōe ſ̄nte deſitioēm vel inceptioēm Exemplum vt dilexi ioannem ab adoleſcentia vſqꝫ Exemplū ſcđi Diligam ioannem ad ſenectutem vſqꝫ Item inter vſqꝫ ⁊ caſum ſuum non vult ſemꝑ poni p̄pō. vt vſqꝫ oceanum ibi nihil interſeritur inter vſqꝫ ⁊ ſuum caſum. vn̄ vſqꝫ genu veſtes ritu ſuccincta dyanæ Sic dicimus mulier eſt ſuccincta vſqꝫ genu. Item de ꝓpe de ſub ſunt aliæ orōnes. ⁊ de his dicēdum eſt ꝙ ſacra ſcriptura vtitur his licenter Dn̄s ſumpſit dauid de poſt fœtantes id eſt de poſt oues. Fœtus a um eſt idem qđ g̅uidus ſwāgher. vt fœta ſcō ſpū canit̄ de btā ꝟgine Fœtus us ui eſt fructus Effœtus a um id ē ſterilis onvruchtber. Inde fœtura ſ̄t vaſel. Vn̄ fœtuoſus plenus fructu Vſitatius tn̄ dr̄ fœtoſus De trans iſelam. i. de loco trās iſelam. Ioannes venit de intra vrbem. de infra terram. ſed pauci vtuntur his orōnibꝫ quamuis in ſacra ſcriptura ꝑ licentiam inueniantur. ſed dicemus ioānes venit vltra iſelam ſicut dicimus ioānes venit foris ⁊ nō de foris. ⁊ intus ⁊ non de intus ſ̄m donatum. Sic nec dicimus ꝓprie de trans iſelam. ⁊ ſic de alijs.

In ſubter vel tus dant quartum dum ſociam

Verbo ſignanti motum vel ꝑticipanti
De motu dicis credas tn̄ exteriori
Si nō deſigno motum tūc ꝯſtrue ſexto
In campo curro ſi ſis bene dicis in illo
Si ſis exterius in campum ſit tibi curſus

¶ Dicit ꝙ hæ p̄poſitiones deſeruiunt accō caſui quādo ſignificāt motum ad locum. ⁊ non ponūtur ſolum cum verbo ſignificante moueri. ſed etiam mouere. vt ioannes p̄cipitauit petꝝ in flumen. De verbis ſignificantibus moueri. vt ioannes venit in domū. Sed qn̄ ponuntur cū verbo ſignificante motū de loco. vel ꝗetem in loco ſtant cum abltō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

caſu. vt ioannes venit de eccl'a. Petrus deſcendit de ſede. mgr̄ eſt in ſchol.
Item ppō in poſita cum verbo ẜnte mutationem deſeruit accō caſui.
vt troia ē ꝓſa in cineres. In qn̄qꝫ ẜt idem qḋ erga. etiam cum accō cō/
ſtruitur. vt tua in me beneuolentia. Conſtruiẜ etiam cum accō qn̄ nō
ẜt motum. vt ioannes dormit in aurem dexteram. Item ſub etiā regit
accm̄ vel ablm̄. vt ſub tectum accm̄. Sub tecto ablm̄. Sic etiā ſub/
ter regit accm̄ vel ablm̄ vt ſubter tectū vel ſubter tecto. Sed ſubt' po
tius ē aduerbiū qḋ non capiẜ ppoſitionaliter. ſicut ⁊ int' eſt aduerbiū.

Iungere non poterit ꝯiunctio mobile fixo

¶ Dicit ꝙ ꝯiunctio non ꝯiungit inter adiectiū ⁊ ſbm̄. ſed bene ꝯiun/
git inter duo ſubſtantiua. vel ꝯiungit duo ſubſtantiua vni adiectiuo. ẜ
duo adiectiua vni ſubſtantiuo. vt ioannes ⁊ petrus prudens ē. De ſe/
cundo. ioānes eſt prudens ⁊ ſapiens. Sic dicimus Ioannes q̄muis di/
ues ſit non tn̄ ꝯtemnit paupes. Vn̄ etiam dr̄. Ioannes ⁊ hō ⁊ albus ⁊
ibi ꝯiungit orōnes. Item hō ⁊ albus ſunt noīa. Quæriẜ an non ꝯiun/
gat ibi adiectiuū ⁊ ſubm̄. dicendum ꝙ non qꝛ albꝰ eſt ibi nomen ſubm̄ ⁊
capitur ibi materialiter. non ergo ꝯiunctio ꝯiungit adiectiuum ⁊ ſbm̄
qꝛ non dr̄. ioannes ⁊ albꝰ currit. ⁊c̄.

Queris ſi liceat voces ꝯiungere binas:

Per vel ſiue per et ſolā vel non mediante

Cum voces fuerint tales ꝙ ſignificato

Unius alterius comprendis ſignificatum

Recte dicetur homo grammaticus ſimileſqꝫ

Et parti iunctum debes reſtringere totum

Id ſolum preſta quod pars non denotat illa

Inde poteſt queri ſi poſſit idem ſibi iungi

Aut ſi iungatur quod abeſſe nequit vel adeſſe

¶ Prima quæſtio eſt an ꝯiunctio poſſit ſtare inter maius cōe ⁊ minꝰ.
⁊ dr̄ ꝙ ſic. vt hō ⁊ aīāl currunt. Altera quæſtio tangitur ibi Aut ſi iun
gatur. vtꝝ ꝯiunctio poſſit mediare inter ea quoꝝ vnum non p̄t aliȷ̄ ad/
eſſe. ⁊ dr̄ ꝙ ſic. vt homo ⁊ aſinus. Et q̄ritur ꝯſequenter an inter dictio
nes ſic ſe hn̄tes ꝙ ſignificatum vnius non p̄t abeſſe alteri poſſit copu/
lare ꝯiunctio. et dr̄ ꝙ non.

Si iungas recte facias quā participare.

Conceſſo ꝙ tu melior ſis q̄ꝫ plato recte

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Concludes ꝙ plato ꝑticipat bonitate

¶ Dicit ꝙ qn̄ h̄ aduerbiū q̄ȝ capit̄ ꝓprie. tūc facit ꝑticipare. i. ꝑticipatioēm. ꝛ qn̄ recte capit̄ tūc res excedēs ꝛ exceſſa ſunt ſilr̄ia in q̄litate ꝛ ꝙ hæc nō eſt ꝟa. ioānes ē lrātior q̄ȝ ideota. eſt āt bn̄ latina aut ꝯgrua. ſed ſi volum⁹ vti logica. nō eſt ꝟa. Sic hæc ioānes melius videt q̄ȝ cæcus falſa eſt. q2 cæcus nō videt. Deus eſt melior q̄ȝ diabolus. ꝛ ſil'es ꝓpōnes Qn̄ꝗȝ capit̄ q̄ȝ imꝓprijſſime vt melius eſt furtū q̄ȝ ſacrilegiū. Ptȝ h̄ ex expōne Qn̄ eīm capit̄ ꝓprie tūc expōitur ꝑ tres expōnes. ꝛ ſic oīs hæ ꝓpōnes negātur Qn̄ capit̄ q̄ȝ imꝓprie ſic expōitur ꝑ duas exponētes Sed imꝓprijſſime captū expōit̄ ꝑ vnam exponētem ꝛ ſic multæ ꝓpōnes ꝯcedūtur. Sacra ſcriptura bn̄ vtitur q̄ȝ imꝓprie Ut in euāge. Bonum eſt te vnū ocl'm hn̄tem ꝛ intrare in regnū cœloꝝ q̄ȝ hn̄tem duos oculos mitti in gehennam ignis. ibi q̄ȝ capitur improprie Quia ignis mitti in gehennam ignis. nō eſt bonū ꝙ capit̄ improprie. Item q̄ȝ vult adiungi ꝯꝑatiuo vel dictionib⁹ quæ ponūtur loco ꝯꝑatiui. de ꝯꝑatiuo vt ioānes ſcribit melius q̄ȝ petrus. De dictiōib⁹ q̄ ponūt̄ loco ꝯꝑatiui. vt ego vltra iui q̄ȝ petr⁹. circa q̄ȝ petr⁹ Tercio iungit̄ dcōnib⁹ alietatꝭ. vt ioānes aliter loq̄t̄ q̄ȝ petr⁹. ſecus loq̄t̄ q̄ȝ fecit.

Deꝗȝ reltis logice fit regula talis
Qn̄ relatio fit extrinſeca debet eidem
Dictio ſubiungi q̄ rem determiāt eius
Cūꝗȝ relatio fit extrinſeca nil petit addi
Plurali numero ſil'es ſunt q̄s ego cerno

¶ Dicit ꝙ duplex eſt relatio ſcȝ extrinſeca ꝛ intrinſeca Extrinſeca vt filius pr̄is fili⁹ Intrinſeca vt iſti ſunt ſil'es Extrinſeca relatio ē. qn̄ reltim ꝛ correltim exꝓmūtur vt pater filij pater. ꝛc̄. Relatio intrinſeca fit ꝑ nomen pluralis numeri. vt ioannes ꝛ petrus ſunt ſimiles. ioannes ꝛ petrus ſunt frēs hȝ duos ſenſus. vnus eſt Joānes eſt frater petri ꝛ petrus eſt frater ioānis. Alius ſenſus eſt frater ꝛ petr⁹ eſt frater.

E Finit hic Gloſa ſup Secunda parte Magiſtri Alexandri ꝑ Joannem Synthis collecta ꝛ nūc in optimā formam redacta. Impreſſa dauentrie iuxta ſcholas ꝑ me Jacobum de Breda. Anno dn̄i M. cccc. lxxxix. In profeſto omnium ſanctorum.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf